

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ
ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.)
ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

วิทยานิพนธ์
ของ
เลิศลักษณ์ ชูเลิศ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยทักษิณ

ISBN 974 - 451- 881- 2

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์
ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยทักษิณได้

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุรียา เหมตะศิลป์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสริม ทศศรี)

กรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุรียา เหมตะศิลป์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสริม ทศศรี)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. เรวดี กระโหมวงค์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. นัทรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์)

มหาวิทยาลัยทักษิณ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

..... รักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. สมศักดิ์ โชคนุกุล)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง จากอาจารย์ ดร. สุรียา เหมตะศิลป์ ประธานกรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริม ทศศิริ กรรมการ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดเวลา รวมถึงการฝึกให้รู้จักการอดทนต่อการทำงาน จนสามารถดำเนินการวิจัยได้สำเร็จลุล่วงด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์นรา บุรณรัช อาจารย์ ดร. เรวดี กระโหมวงศ์ อาจารย์ ดร. ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ และอาจารย์ ดร. สุชาสินี บุญญาพิทักษ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ และแนวคิดหลายประการ ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำและตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู อาจารย์ และนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อนๆ น้องๆ นิสิตสาขาการวัดผลการศึกษา และผู้บริหาร ตลอดจนเพื่อนร่วมงานทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณพี่ๆ และหลานๆ ทุกคนที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลืออีกมากมาย ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมด จึงขอขอบพระคุณท่านเหล่านั้นไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คุณค่าแห่งวิทยานิพนธ์และประโยชน์ที่จะได้รับของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็น กตัญญูกตเวทิตาแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

เลิศลักษณ์ ชูเลิศ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ความสนใจ	9
ความหมายของความสนใจ	10
ความหมายของความสนใจในอาชีพ	11
ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ	12
ทฤษฎีการเลือกอาชีพ	19
อาชีพอิสระ	22
ความหมายของอาชีพอิสระ	22
มโนภาพแห่งตน	24
ความหมายของมโนภาพแห่งตน	24
ทฤษฎีมโนภาพแห่งตน	25
การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน	28
การตระหนักรู้ในอาชีพ	31
ความหมายของการตระหนักรู้ในอาชีพ	31
สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
กรอบแนวคิด	41

บทที่	หน้า
3	43
3.1	43
3.2	43
3.3	45
3.4	45
3.5	54
3.6	55
4	56
4.1	56
4.2	57
4.3	57
5	63
5.1	63
5.2	65
5.3	67
5.4	69
5.5	70
5.6	75
5.7	105
5.8	110

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	45
2 ค่าสถิติพื้นฐาน	57
3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์.....	59
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ.....	59
5 คำนำนัยสำคัญของแบบสอบถาม.....	61
6 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน.....	79
7 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ.....	81
8 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา.....	83
9 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ...	85
10 ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน.....	88
11 ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ	89
12 ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา.....	90
13 ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ.....	91

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กระบวนการรับรู้เกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน	27
2 โครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน	30
3 ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ	42
4 วิธีดำเนินการสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อาชีพมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทุกคนต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ปัจจุบันการดำเนินชีวิตของคนเราในสังคม มีความสับสน เนื่องจากวิวัฒนาการทางอาชีพ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้น ทำให้ทุกคนต้องปรับตัว การประกอบอาชีพนอกจากสนองความต้องการทางด้านร่างกายแล้ว ยังสนองความต้องการทางด้านจิตใจ ทำให้มนุษย์มีความพึงพอใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า แสดงถึงความสามารถในการพึ่งตนเองและทำประโยชน์ให้สังคมได้ (ทิพวัล ถือคำ. 2532 : 1) แต่การประกอบอาชีพของบุคคลบางคนอาจมีการเปลี่ยนงาน บางคนหางานทำไม่ได้ อยู่ในภาวะการว่างงาน (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. 2524 : 13 – 16) ปัญหาการว่างงานที่เกิดขึ้นนั้น สาเหตุหนึ่งคือบุคคลมีเจตคติต่ออาชีพไม่เหมาะสม ดังนั้นการมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพจึงเป็นพื้นฐานการศึกษา (ระพี สาคริก . 2527 : 50) จากความรู้สึกทั่ว ๆ ไปที่เข้าใจว่า คนในสังคมนั้นว่างงานถ้าพิจารณากันด้วยเหตุผลแล้วจะเห็นภาพอีกด้านหนึ่งได้ชัดเจน เช่นเดียวกัน คืองานที่ว่างคนก็มีอยู่มากมาย (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. 2527 : 50) สรุปได้ว่า ภาวะการว่างงานเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ เช่น บุคคลไม่มีความรู้ทางอาชีพ ไม่มีทักษะเพียงพอในการทำงาน ไม่มีคุณสมบัติส่วนตัวที่เหมาะสมในการทำงาน ตำแหน่งงานมีน้อย ไม่มีปัจจัย เช่น เงินทุนและเครื่องมือที่จะประกอบอาชีพ แม้แต่ผู้ที่ทำงานแล้วก็ยังประสบปัญหาในการทำงาน เช่น ได้งานไม่ตรงกับสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และอุปนิสัยใจคอซึ่งทำให้เกิดปัญหามากมาย เช่น เบื่อหน่ายในงานที่ทำ หนีงาน ปฏิบัติงานไม่ได้ผลดี ต่อมาอาจลาออกจากงานหรือถูกไล่ออกจากงาน และเป็นคนว่างงานในที่สุด ปัญหาการว่างงานที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ระบบการจัดการศึกษาของรัฐ กล่าวคือการจัดการศึกษาในอดีตและปัจจุบันผลิตคนไม่ตรงตามความต้องการของระบบเศรษฐกิจคือ คนเรียนจบแล้วหางานทำไม่ได้ (สัญญา จัดตานนท์. 2521: 5)

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของชาตินั้นคือ ปัญหาการว่างงาน เป็นปัญหาที่ต้องหาทางแก้ไข แม้ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาต่างก็ได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาและขยายงานอย่างเต็มที่ แต่บัณฑิตที่จบการศึกษายังมีคุณสมบัติ หรือ ความสามารถไม่ตรงตามความต้องการของผู้จ้าง จึงทำให้ผู้จ้างหาคนเข้าทำงาน

ไม่ได้ ตำแหน่งงานจึงว่างอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การกระตุ้นให้บัณฑิตหันมาประกอบอาชีพอิสระส่วนตัวและสร้างงานขึ้น น่าจะเป็นทางออกในการแก้ปัญหาการว่างงาน (สุชีราภรณ์ ชูวานนท์. 2532 :1) การเลือกอาชีพนั้นเป็นกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับบุคคลทั่วไป การที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จนั้นนับว่าเป็นปัญหาสร้างความยุ่งยากให้แก่บุคคลมาก ดังเครซ (Krecg. 1962 : 30) ได้กล่าวไว้ว่า การเลือกงาน หรือเลือกอาชีพ นับว่าเป็นจุดที่ยุ่งยากลำบากจุดหนึ่งของบุคคล เมื่อเลือกแล้วจะเป็นได้จริงตามที่เลือกหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการเลือกขั้นสุดท้าย จึงจะตัดสินใจว่าคนนั้นเป็นบุคคลที่จะเกิดความพอใจ ถ้าได้ทำในสิ่งที่เขาต้องการ (นิตยา ธรรมพันธ์. 2523 :21) ดังนั้นการพัฒนาทางอาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาความเชื่อ ค่านิยม ทักษะ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ตลอดจนความรู้ที่เกี่ยวกับโลกของอาชีพ การพัฒนาการของบุคคลในด้านอาชีพจึงเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพตลอดจนการตั้งจุดมุ่งหมายของชีวิตและการทำงาน (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535: 10) แต่เนื่องจากอาชีพมีหลายประเภทบุคคลจึงจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นหลัก การเลือกอาชีพเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกคน การที่จะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด ความสนใจ ตลอดจนบุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล จำเป็นต้องรู้จักพิจารณาคุณสมบัติส่วนตัวในด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความเป็นจริง

ความสนใจในอาชีพอิสระเป็นกระบวนการอันหนึ่งที่ค่อนข้างยุ่งยากและต้องนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ไปพิจารณาด้วย การที่บุคคลจะสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จในชีวิตการงานได้นั้นจำเป็นต้องรู้จักพิจารณาคุณสมบัติส่วนตัวในด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความเป็นจริง เมื่อพิจารณาความสำคัญของการทำงาน ซึ่งเป็นแกนกลางในชีวิตมนุษย์แล้ว ก็จะพบว่า งานกับชีวิตของบุคคลนั้น แยกออกจากกันไม่ได้ การทำงานไม่ใช่เพียงเพื่อจะได้มาซึ่งปัจจัยสี่ในชีวิตเท่านั้น แต่เพื่อทำให้คนเราสามารถใช้ศักยภาพ และพัฒนาศักยภาพให้สมบูรณ์ งานจึงเป็นแกนกลางของชีวิตมนุษย์ ชีวิตในระดับบุคคลย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ และไม่มีค่าที่จะมีชีวิตอยู่ถ้าปราศจากงาน (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2532 : 1) และการที่บุคคลจะประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และความสนใจของตนนั้น นอกจากจะทำให้เศรษฐกิจของบุคคลนั้นดีขึ้นแล้ว ยังเป็นผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศชาติดีขึ้นด้วย ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดอาชีพใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย (ประมวล วิทยากร. 2520 : 30)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านี้จะนำไปสู่การค้นพบความต้องการและความถนัดในตนเองของผู้เรียนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการเลือกประกอบอาชีพในอนาคต เป็นการเตรียมคนเข้าสู่อาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความสามารถ ความถนัด

ความสนใจ และอุปนิสัยใจคอ การเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความพึงพอใจ บุคลิกภาพ ความสามารถทางสติปัญญา จึงเป็นประเด็นสำคัญในการวางรากฐานทางอาชีพให้แก่บุคคล โดยเฉพาะองค์ประกอบทางด้านความสนใจนั้น กิ้นซ์เบิร์ก (Ginzber. 1966 : 47 –57) ได้ศึกษาถึงความสำคัญนี้ได้ในทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพว่า การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างความต้องการของบุคคลที่จะเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับ ความต้องการ ความสนใจ ความเหมาะสม กับความสามารถของเขาให้มากที่สุด และจากการศึกษาของ สตรอง (Strong. 1963 : 4)พบว่า ความสนใจในอาชีพมีความสัมพันธ์สูงมากกับการเลือกอาชีพ ความสนใจในกระบวนการ ในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ความรู้สึกที่จะยอมรับ ความพึงพอใจที่จะให้เลือก การมองเห็นคุณค่าของอาชีพ และ เมื่อบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพที่ได้เลือกอย่างเหมาะสมด้วยตนเอง ความรู้สึกนี้จะพัฒนาเป็นค่านิยม เป็นบุคลิกภาพเฉพาะตัวอันจะช่วยให้เกิดความสอดคล้องในตนเอง (รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์. 2533 : 167) โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม กำหนดให้ทำโครงการในหมวดวิชาชีพ และให้นำรายวิชาปฏิบัติไปเรียนในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียน สามารถประกอบอาชีพอิสระในสาขาวิชาที่ได้ศึกษา ซึ่งการประกอบอาชีพอิสระเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการว่างงานวิธีหนึ่ง

จากสาเหตุนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับ ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ และมีปัจจัยใดที่จะเป็นตัวพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดแผนการเรียนให้กับสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้อย่างเหมาะสม และเป็น โยชน์ในการแนะแนวอาชีพให้กับนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาการว่างงาน

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษากับความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

2. เพื่อสร้างสมการณัพยากรณ์ของปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสำคัญดังนี้

1. ผลการศึกษาค้นคว้านี้ ทำให้ทราบว่าปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตนการตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระหรือไม่
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาต่อไป

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ
2. ปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษากับความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาอุตสาหกรรม มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพพราหมณ์

วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก ปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพสายบุรี วิทยาลัยการอาชีพเบตง วิทยาลัยการอาชีพสุโหงโกลก ที่กำลังศึกษาอยู่ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 650 คน

2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 จำนวน 274 คน โดยประมาณ การขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางยามานะ (Yamane, 1967 : 886) ที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

3. ตัวแปรที่จะศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ตัวแปรที่ใช้เป็นตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่

3.1.1 มโนภาพแห่งตน

3.1.2 การตระหนักรู้ในอาชีพ

3.1.3 สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

3.2 ตัวแปรเกณฑ์ คือ ความสนใจในอาชีพอิสระ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ หมายถึง ปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา ซึ่งมีผลต่อความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษา ปัจจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเอา มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามาทำการศึกษาซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 มโนภาพแห่งตน (self – concept) หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกถึงความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ตนได้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ด้านตามทฤษฎีของโคมบ์สและสติกก์

1.1.1 ด้านสติปัญญา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงถึงความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับสติปัญญาของตนเอง ความสามารถในการเรียน นิสัยการเรียน ความสนใจทักษะในการเรียน ตลอดจนความสามารถในการแข่งขันทางวิชาการต่าง ๆ

1.1.2 ด้านสังคม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงถึงความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการคบเพื่อน การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ และเพื่อนเพศเดียวกัน เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นรวมทั้งการเข้าสังคม

1.1.3 ด้านอารมณ์ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกถึงความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ ความเครียด ความวิตกกังวล ความอดทน ความคงที่ของอารมณ์ที่ไม่หวั่นไหวง่าย

1.2 การตระหนักรู้ในอาชีพ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่สามารถรับรู้ถึงความสามารถของบุคคลที่รับรู้ต่อการประกอบอาชีพ และเล็งเห็นความสำคัญของอาชีพที่ตนสนใจ และรู้ในรายละเอียดของข้อมูลทางอาชีพที่ถูกต้องกว้างขวางและลึกซึ้ง ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการตระหนักรู้ในอาชีพเพียง 5 ด้าน ตามทฤษฎีของเคอร์รี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัด ดังนี้

1.2.1 ด้านสภาพครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่สามารถรับรู้ถึงการประกอบอาชีพของบุคคลในครอบครัวและงานที่บุคคลในครอบครัวทำอยู่ ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องงานอาชีพ ส่งผลต่อการตระหนักในการเลือกอาชีพของตนในอนาคต

1.2.2 ด้านชุมชนสิ่งแวดล้อม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่สามารถรับรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของเพื่อน เพื่อนบ้าน หรือบุคคลในชุมชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องงานอาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการตระหนักรู้ในการเลือกอาชีพของตน

1.2.3 ด้านการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่มีความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับการศึกษา การมีความรู้พิเศษ การศึกษาเพิ่มเติม การฝึกฝนทักษะในงานอาชีพ จะมีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ในการเลือกอาชีพ

1.2.4 ด้านเพศ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่มีความสามารถในการรับรู้ความแตกต่างของเพศกับลักษณะของงานแต่ละประเภทความรับผิดชอบ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อบุคคลในการตระหนักรู้ในอาชีพ ทำให้สามารถเลือกประกอบอาชีพได้ถูกต้องตามความเหมาะสมของเพศและลักษณะของงาน

1.2.5 ด้านสภาพร่างกาย หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่มีความสามารถในการตระหนักรู้ถึงบุคลิกลักษณะรูปร่างกับความเหมาะสมในงานอาชีพและความสำคัญของการมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ การมีสมรรถภาพร่างกายที่ดี การมีอวัยวะที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น ความประณีต ความไวทางประสาทสัมผัส ส่งผลต่อการตระหนักรู้ในการเลือกอาชีพ

1.3 สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง การรับรู้ถึงระบบการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอิสระที่ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ ในการประกอบอาชีพอิสระด้วยการฝึกงานในสถานประกอบการ จนเกิดการพัฒนาและความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระในอนาคต จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 อย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัดในแต่ละด้านดังนี้

1.3.1 ด้านหลักสูตร หมายถึง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เพื่อออกไปประกอบอาชีพตรงตามความต้องการ เน้นการฝึกอบรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การปฏิบัติจริงโดยนำรายวิชาไปเรียนในสถานประกอบการในสภาพจริง และเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับการเรียนทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ เป็นภาระเน้นให้ผู้เรียนออกไปประกอบอาชีพอิสระได้อย่างภาคภูมิใจ เชื่อมมั่นในตนเองอยู่ในสังคมที่เป็นจริงได้ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

1.3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ระบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และสถานประกอบการตามสภาพความเป็นจริง โดยมุ่งจัดให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาชีพเฉพาะสาขาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ฝึกทักษะการประกอบอาชีพจริงให้นักศึกษานำรายวิชาที่เกี่ยวข้องไปเรียนในสถานประกอบการ และได้ฝึกประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน ทำให้นักศึกษาสามารถประเมินความสามารถของตนเองและสร้างเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ ส่งผลถึงความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษาในอนาคตได้

2. อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพส่วนตัวหรือการประกอบการของตนเอง โดยเป็นเจ้าของกิจการนั้น ๆ มีรายได้เป็นของตนเอง มีอิสระในการบริหารงาน สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองทุกเรื่อง

3. ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ หมายถึง ความรู้สึกที่จะแสวงหาอาชีพที่เป็นของตนเอง มีความสนใจพึงพอใจ และทะเยอทะยานที่จะประกอบอาชีพอิสระ มีความเต็มใจที่จะทำงานหนัก เสี่ยงต่อการขาดทุน มั่นใจในความรู้ความสามารถและทักษะทางวิชาชีพเพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจส่วนตัวและพร้อมที่จะประกอบอาชีพอิสระโดยแสดงออกในรูปความสนใจติดตามข่าวสารและศึกษาหาความรู้หาข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านอาชีพที่ตนสนใจ ตลอดจนการรู้จักวิเคราะห์เกี่ยวกับอาชีพอิสระต่าง ๆ รวมถึงความสามารถหรือความชอบ หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้แบ่งความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระออกเป็น 3 ด้าน ตามทฤษฎีของคิ่วอี้และก๊อด วัตได้โดยใช้แบบสอบถามวัดความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ด้านความชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกถึงสภาพของบุคคลที่รู้สึกจิตใจจดจ่อกับอาชีพที่ตนสนใจ มีความขยันตั้งใจ จริงจังกับงานที่ทำ มีความมุ่งมั่น อดทน เข้มแข็ง จัดระบบของงานอย่างรอบคอบใฝ่รู้ มีความถนัด มีประสบการณ์มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน ทะเยอทะยาน กระปรี้กระเปร่า มีความคิดริเริ่มเอาใจใส่ จดจ่อ และรับเป็นภาระต่อหน้าที่การงาน

3.2 ด้านความพอใจ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่มีความสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกที่มีต่อการทำงานที่ตนสนใจ มีโอกาสได้แสดงออกซึ่งความสามารถ บุคลิกภาพ ความสนใจ มีความสุขในการทำงาน มีความตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ

3.3 ด้านความพร้อม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกถึงลักษณะความพร้อมทางสติปัญญาเพื่อปกป้องการตัดสินใจในการกระทำ มีวุฒิภาวะ มีความสามารถในการทำงาน มีความรู้ในการประกอบอาชีพนั้น ๆ ความพร้อมทางด้านร่างกาย ความพร้อมทางอารมณ์ ความเต็มใจที่จะตอบสนองต่อการกระทำในอาชีพนั้น ๆ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้านี้ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ ทบทวนในเรื่องต่าง ๆ โดยเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความสนใจ
 - 1.1 ความหมายของความสนใจ
 - 1.2 ความหมายของความสนใจในอาชีพ
 - 1.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ
 - 1.4 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ
2. อาชีพอิสระ
3. มโนภาพแห่งตน
 - 3.1 ความหมายของมโนภาพแห่งตน
 - 3.2 ทฤษฎีมโนภาพแห่งตน
 - 3.3 การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน
4. การตระหนักรู้ในอาชีพ
 - 4.1 ความหมายของการตระหนักรู้ในอาชีพ
 - 4.2 องค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอาชีพ
5. สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความสนใจ

ความสนใจเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อการเลือกทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เป็น ความรู้สึกชอบในกิจกรรมนั้น การที่จะเกิดความสนใจได้ จะต้องมาจากการรับรู้กิจกรรมเหล่านั้น มาก่อน ความสนใจผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็น และความหมายของความสนใจ ความหมายของความสนใจในอาชีพ ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านอาชีพ และทฤษฎีการเลือกอาชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของความสนใจ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของคำว่า ความสนใจ (interest) ไว้แตกต่างกันดังนี้

นันทันแนลลี่ (Nunnally. 1959 : 415) ได้สรุปไว้ว่า ความสนใจหมายถึง ความชอบในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ

ดิวอี้ (Dewey. 1959 : 66) กล่าวว่า ความสนใจคือ ความรู้สึกชอบหรือความพอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

เมอร์เรน และเลห์แมน (Mehrens and Lehmann. 1969 : 215) กล่าวว่าความสนใจหมายถึงความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ

ธอร์นไดค์ และ ฮาเก็น (Thorndike and Hagen. 1977 : 395) ได้อธิบายว่า ความสนใจเป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่เขาพึงพอใจโดยแสดงออกมาในรูปของความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งจะเป็นแนวโน้มในการค้นหาหรือหลีกเลี่ยงกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ

โฟรลิก (ละม้ายมาศ สรทตต์. 2510 : 237 ; อ้างอิงมาจาก Frolick. n.d : 1978) มีความเห็นว่าความสนใจเป็นแรงผลักดันอันหนึ่งที่กระตุ้นให้บุคคลกระทำการใด ๆ หรืออีกนัยหนึ่งความสนใจแสดงถึงความโน้มเอียงในการที่บุคคลจะเลือกหรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ตนชอบมากกว่าสิ่งอื่น ๆ ถ้ากล่าวให้ง่ายกว่านี้ความสนใจก็คือ “การชอบ” หรือสิ่งที่เรา “ชอบ” ตรงกับความคิดเห็นของดิวอี้ (Dewey. 1959 : 223) ที่กล่าวถึงความสนใจไว้ว่า ความสนใจคือ ความรู้สึกชอบ หรือความพอใจที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแนวความคิดใดแนวความคิดหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ส่วนกู๊ด (Good. 1959 : 223) ได้ให้ความหมายของความสนใจไว้ว่า หมายถึง สภาพจิตใจของมนุษย์อย่างหนึ่งซึ่งนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจ อาจจะมีอยู่ชั่วขณะหนึ่งหรือยาวนาน จะมีมากน้อยเท่าไรก็แล้วแต่ความอยากรู้อยากเห็นของแต่ละบุคคล ประสบการณ์เป็นเครื่องทำให้ความสนใจของแต่ละบุคคลมีสภาพแตกต่างกัน

ประสาร ทิพย์ธารา (2521 : 97) ได้ให้ความหมายความสนใจว่า หมายถึง ความพอใจหรือความโน้มเอียงที่จะแสวงหา หรือเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้อีกความหมายหนึ่งว่า ความสนใจคือ สภาพจิตใจของคนที่ผูกพันหรือจดจ่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ธอร์นไดค์ (ช่อแก้ว โภคสุพัทธ์ 2525 : 22 ; อ้างอิงมาจาก Thorndike.n.d. : 1976) กล่าวถึงความสนใจว่าเป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของเรา

ซึ่งความคิดนี้คล้ายกับของ วาร์เรน (Warren) ที่ว่าความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับความตั้งใจในการทำงาน โดยเฉพาะ สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2540 ; อ้างอิงมาจาก สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ 2524 : 8) กล่าวถึงความสนใจว่า ความสนใจเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกชอบ การมีความสนใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดย่อมมีจิตใจจดจ่อ มีสมาธิในสิ่งนั้นและใช้เวลาให้กับสิ่งนั้นมากขึ้น จึงมีส่วนช่วยให้มีโอกาสที่จะได้รับความสำคัญในด้านนั้น มากน้อยเท่าไรก็แล้วแต่ความอยากรู้อยากเห็นของแต่ละบุคคล ประสบการณ์เป็นเครื่องทำให้ ความสนใจของแต่ละบุคคลมีสภาพแตกต่างกัน

ล้วน สายยศ (2535 : 15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสนใจ หมายถึง ความชื่นชอบกิจกรรมหนึ่งมากกว่ากิจกรรมอย่างอื่น ๆ

วัฒนาพร จันทร์พรม (2539 : 15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสนใจ หมายถึง แรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ความชอบต่ออาชีพหนึ่งและบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะเลือกประกอบอาชีพนั้น ๆ

ภาณุตา อุทุมพร (2544 : 8) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจหรือชื่นชอบของแต่ละบุคคล ที่แสดงต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

จากความหมายของความสนใจดังกล่าว จึงอาจสรุปได้ว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือความพอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะเลือกทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ตนเองชอบมากกว่าที่จะกระทำตามสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือกิจกรรมใด

2. ความหมายของความสนใจในอาชีพ

จากการศึกษาของนักวิชาการได้ให้ความหมายของความสนใจในอาชีพไว้หลายคนดังนี้
คมเพชร นัตรสุภกุล (2521 : 104) ได้กล่าวถึงความสนใจในอาชีพว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่ออาชีพใดอาชีพหนึ่ง ซึ่งจะกระตุ้นให้บุคคลเลือกหรือกระทำในอาชีพที่เขาชอบในที่สุด เขาก็จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการประกอบอาชีพตามที่ตั้งเอาไว้

วัชร ทรัพย์มี (2523 : 56) ได้ให้ความหมายของความสนใจในอาชีพ ความสนใจ คือ ความรู้สึกที่จดจ่อ ความอยากรู้อยากเห็น อยากรกระทำในสิ่งที่ตนสนใจ ความสนใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

จำเนียร ช่วงโชติ (2524 : 55) กล่าวว่า ความสนใจในอาชีพ แสดงถึงความชอบและไม่ชอบต่ออาชีพใดอาชีพหนึ่งของแต่ละบุคคล หรือเป็นความรู้สึกของความตั้งใจ ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับอาชีพบางอาชีพ

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2524 : 8) ได้ให้ความหมายของความสนใจในอาชีพว่าเป็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ แล้วยังแสวงหาหรือรวบรวมหรือร่วมปฏิบัติในสิ่งเหล่านั้น จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความสนใจในอาชีพ หมายถึงความรู้สึก ชอบหรือไม่ชอบของแต่ละบุคคลในการที่จะกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเกี่ยวกับอาชีพ

3. ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ

ทฤษฎีหรือความเชื่อเกี่ยวกับพัฒนาการด้านอาชีพนั้น มีหลายทฤษฎีแต่ที่นำมาเสนอมี่ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของซูเปอร์ (Super. 1957 : 99-108) กล่าวถึงความรู้พื้นฐานเบื้องต้นของทฤษฎีอยู่ 12 ประการ คือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual differences) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาด้านพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคลจะมีความสามารถเฉพาะตัวที่แตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ ดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคลจะมีความสามารถเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน

2. ความสามารถในตัวบุคคล (multipotentiality) บุคคลแต่ละคนจะมีความสามารถหรือลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในงานอย่างใดอย่างหนึ่งการที่จะสามารถเปรียบเทียบความสามารถของบุคคลนั้นทำได้ยาก เพราะบุคคลจะมีความสามารถเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน

3. รูปแบบความสามารถในอาชีพ (occupational ability patterns) ลักษณะเฉพาะของอาชีพแต่ละอาชีพจะมีรูปแบบของความสามารถที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละอาชีพ เช่น ความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพนั้นคือ อาชีพหนึ่ง ๆ ต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพต่างไปจากอีกอาชีพหนึ่ง

4. การเลียนแบบและบทบาทของรูปแบบ (identification and role of models) บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบบิดามารดาหรือบุคคลอื่น ๆ ในด้านการประกอบอาชีพเด็กก็จะสนใจอาชีพโดยการเลียนแบบจากอาชีพของผู้ใหญ่

5. ความต่อเนื่องของการตัดสินใจ (continuity of judgement) การที่บุคคลจะเลือกอาชีพอะไรนั้น การตัดสินใจเลือกจะต้องจัดให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่หรือทำงานรวมทั้งอัตมโนภาพ (self concept) ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ ดังนั้นการเลือกและการตัดสินใจจึงต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป

6. ช่วงของชีวิต (life stage) กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามชีวิตของบุคคลซึ่งแบ่งออกเป็นขั้น ๆ ดังนี้

6.1 ขั้นการเจริญเติบโต (grow stage) ขั้นนี้อยู่ในช่วงตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 14 ปี การพัฒนาการในระยะนี้โดยทั่วไปเป็นการพัฒนาทางด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ความสามารถ เจตคติ ความสนใจและความต้องการ ระยะการเจริญเติบโตแบ่งออกเป็นระยะย่อย 4 ระยะคือ

6.1.1 ระยะที่เด็กยังไม่มี ความสนใจในอาชีพ (prevocational sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 3 ปี เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว

6.1.2 ระยะจินตนาการด้านอาชีพ (fantasy sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 4-10 ปี เด็กจะจินตนาการด้านอาชีพตามความเพ้อฝันของตนเอง

6.1.3 ระยะสนใจในอาชีพ (interest stage) ระยะนี้ จะอยู่ในช่วงอายุ 11 – 12 ปี เด็กจะมีความสนใจในอาชีพมากขึ้น ความสนใจนี้อยู่บนรากฐานของความชอบและไม่ชอบ

6.1.4 ระยะพิจารณาความสามารถ (capacity sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 13 – 14 ปี เด็กจะมีความสนใจในความสามารถของตนเองเป็นพื้นฐานในการพิจารณาเกี่ยวกับอาชีพ

6.2 ขั้นสำรวจ (exploration stage) ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 15 – 24 ปี ในระยะนี้บุคคลจะสำรวจตนเองและสำรวจอาชีพ เพื่อแสวงหาข้อมูลและสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งได้จากกิจกรรมในโรงเรียนและการทำงานพิเศษ ระยะของการสำรวจแบ่งเป็น 3 ระยะคือ

6.2.1 ระยะทดลองเลือกอาชีพ (tentative sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 15-17ปี เป็นระยะที่บุคคลพิจารณาและทดลองอาชีพ โดยอาศัยเหตุผลหลายประการ เช่น ความต้องการความถนัด ความสนใจ และความสามารถ แต่ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกอาชีพที่แน่นอน

6.2.2 ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของพัฒนาการด้านอาชีพ (transition sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 18 – 21 ปี เป็นระยะที่บุคคลพิจารณาเลือกอาชีพจากปัจจัยต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง เช่น โอกาสที่จะได้รับการศึกษา โอกาสที่จะได้ประกอบอาชีพ

6.2.3 ระยะทดลองปฏิบัติงาน (uncommitted trial sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 22 – 24 ปี เป็นระยะที่บุคคลตัดสินใจทดลองปฏิบัติงาน

6.3 ขั้นเริ่มต้นประกอบอาชีพ (establishment stage) ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 25 – 44 ปีในระยะนี้บุคคลเริ่มทำงานที่ถาวรเมื่อได้พบงานที่เหมาะสม แต่ถ้าบุคคลไม่พบงานที่เหมาะสมหรืองานที่พอใจ ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงงานในระยะต้น ๆ ในระยะทดลองปฏิบัติงานแบ่งออกเป็นระยะย่อย 2 ระยะคือ

6.3.1 ระยะทดลองปฏิบัติงาน (committed trail sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 25 – 30 ปี เป็นระยะที่บุคคลได้ตัดสินใจประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว แต่ถ้าอาชีพนั้นยังไม่มีความเหมาะสมหรือไม่พอใจ อาจมีการเปลี่ยนอาชีพใหม่ได้

6.3.2 ระยะอาชีพถาวร (stabilization sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 31 – 44 ปี เป็นระยะที่บุคคลได้พบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เริ่มตั้งใจทำงานเพื่อความมั่นคงในอาชีพ

6.4 ขั้นรักษาความมั่นคงในอาชีพ (maintenance stage) ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 45 – 65 ปี ในระยะนี้บุคคลจะขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ และหาความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ

6.5 ขั้นเสื่อมถอย (decline stage) ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลจะลดลง เนื่องจากความชราของบุคคลและจะเลิกประกอบอาชีพไปในที่สุด

7. รูปแบบในการประกอบอาชีพ (career patterns) รูปแบบของอาชีพขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจ และโอกาส ซึ่งรูปแบบอาชีพนี้ได้แก่ ระดับความสูงต่ำของอาชีพ ความถี่ในการเปลี่ยนงาน อาชีพบางอย่างเปลี่ยนงานบ่อย แต่อาชีพบางอย่างไม่ต้องเปลี่ยนงานบ่อย ๆ

8. การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนว (development can be guided) ในเรื่องอาชีพควรได้รับการแนะแนวที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสมโดยอาจจะให้ทดลองฝึกงานบ้างตามโอกาสอันควร

9. การพัฒนาอาชีพเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (career development is the result of interaction between persons and environment) อันจะทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง รู้จักความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้บุคคลประเมินความสามารถของตนเองกับโอกาสที่สามารถเป็นไปได้จริง

10. ความไม่คงที่ของรูปแบบอาชีพ (the dynamics of career patterns) รูปแบบของอาชีพขึ้นอยู่กับระดับของสังคม เศรษฐกิจของบิดามารดา สถิติปัญญา ความสามารถ และความสนใจของบุคคลจะไม่คงที่ เช่นเดียวกับการพัฒนาการของบุคคลตามช่วงชีวิต ซึ่งระหว่างช่วงของการเจริญเติบโต และระยะต้นของช่วงการสำรวจของบุคคลจะมีความเข้าใจเพียงเล็กน้อยต่อกระบวนการพัฒนาอาชีพ แต่ความเข้าใจอันเล็กน้อยจะมีประโยชน์สำหรับกระบวนการนี้ในช่วงหลังของขั้นการเจริญเติบโต ขั้นการสร้างหลักฐาน และขั้นของชีวิตที่มั่นคง

11. ความพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่งและบทบาทของบุคคลจะพึงพอใจในงาน ถ้างานนั้นเหมาะสมกับวิถีชีวิต ความสามารถและการได้สวมบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ ซึ่งระดับความพอใจขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาอัตมโนภาพของบุคคล

12. งานคือวิถีชีวิต (work is a way of life) นั่นคือ งานเป็นวิถีทางแห่งชีวิตของบุคคล การที่บุคคลจะพึงพอใจในงานและพึงพอใจในวิถีชีวิตของตนเองนั้นขึ้นอยู่กับการทำงานที่บุคคลได้ค้นพบวิถีทางที่ใช้แสดงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ และค่านิยมของบุคคลนั้น และสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกแล้ว

ซูเปอร์ (ประเสริฐ ชุติงห์ และคณะ .2525 : 131 – 132 ; อ้างอิงมาจาก Super. 1957 :7) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางอาชีพ โดยนำความรู้ทางด้านจิตวิทยาพัฒนาการ (development psychology) และทฤษฎีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (self concept theory) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน ซึ่งอธิบายไว้ในหลักการของการพัฒนาทางอาชีพ ไว้ดังนี้คือ

1. ชีวิตเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่งและมีการพัฒนาทั้งทางร่างกายจิตใจ ตลอดจนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเอง (self concept) ซึ่งขึ้นกับระยะเวลาและประสบการณ์ของบุคคลนั้น

2. การพัฒนาการทางอาชีพเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่อง โดยไม่มีการย้อนกลับ ทั้งนี้เพราะระยะเวลาและประสบการณ์ทำให้เกิดการพัฒนาชีวิต เช่น ความสามารถ บุคลิกภาพ ค่านิยม ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง ซึ่งส่งผลให้มีการพัฒนาการทางอาชีพขึ้น

3. แบ่งระยะการพัฒนาการทางอาชีพออกเป็น 5 ระยะ ตามช่วงอายุของบุคคล ทั้งนี้เพราะการพัฒนาการของอาชีพในช่วงอายุต่าง ๆ แตกต่างกันและความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนี้ ขึ้นอยู่กับอาชีพของบุคคลซึ่งเป็นเรื่องของวุฒิภาวะทางอาชีพ (vocational maturity) ระยะของการพัฒนาการทางอาชีพ และพัฒนาการกิจทางอาชีพ (vocational task) ของซูเปอร์มี 5 ระยะดังนี้

3.1 ระยะแห่งการเจริญเติบโต (growth stage) บุคคลจะ อยู่ในช่วงตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 14 ปี ระยะนี้จึงเป็นระยะของบุคคลที่มีการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยจะเริ่มพัฒนาความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองจากการพิจารณาความสามารถ ความสนใจ ความต้องการ และเจตคติ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกของอาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจเลือกอาชีพในระยะต่อไป

3.2 ระยะแห่งการสำรวจ (exploration stage) บุคคลในระยะนี้จะมีอายุระหว่าง 15 – 24 ปี ที่เรียกว่า วัยรุ่น โดยที่วัยรุ่นตอนต้นที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15 – 18 ปี จะเริ่มพิจารณาถึงความสนใจในอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง ในลักษณะเพื่อฝันและแสวงหาการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับโครงการประกอบอาชีพของตน ส่วนวัยรุ่นตอนกลางที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 18 – 21 ปี จะเริ่มสนใจในอาชีพที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น (specification) และตระหนักถึงความสามารถของตน

เพื่อวางโครงการเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจง เพราะได้เริ่มสัมผัสกับความเป็นจริงมากขึ้น เช่น การเลือกเรียนวิชาเอกเคมี เพราะต้องการเป็นนักเคมี เป็นต้น สำหรับวัยรุ่นตอนปลายที่อยู่ในช่วงอายุ ระหว่าง 21 – 25 ปี จะดำเนินตามโครงการเลือกอาชีพที่ได้วางไว้ (implementation) จากการสำรวจตนเองและอาชีพที่ได้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการก้าวสู่การประกอบอาชีพนั้น

3.3 ระยะเวลาแห่งการวางรากฐาน (establishment stage) บุคคลในวัยนี้จะมียุ่ระหว่าง 25 – 44 ปี ที่เรียกว่า วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ระยะเวลานี้เป็นระยะเริ่มต้นของการมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพและแสวงหาโอกาสทดลองทำงาน เพื่อพิจารณาถึงความพึงพอใจและความคาดหวังของตนในการประกอบอาชีพที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจและความคาดหวังของตน

3.4 ระยะเวลาแห่งการสร้างความมั่นคง (maintenance stage) บุคคลจะมีอายุระหว่าง 45 – 60 ปี ระยะเวลานี้เป็นระยะที่บุคคลแสวงหาความพึงพอใจในการทำงานและหลีกเลี่ยงในส่วนที่ไม่น่าพึงพอใจของงาน โดยการพยายามทุ่มเทเอาใจใส่ในการทำงานเพื่อสร้างความสำเร็จและความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพของตน (consolidation)

3.5 ระยะเวลาแห่งการเสื่อมถอย (decline stage) บุคคลจะมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป อาจเป็นระยะปลดเกษียณ หรือ ก่อนเกษียณเล็กน้อย ซึ่งจัดเป็นระยะสุดท้ายของการทำงาน บุคคลจึงมักทำงานไปตามหน้าที่เพื่อรักษาตำแหน่งที่มากกว่าการทุ่มเทและสร้างสรรค์ และเป็นระยะที่บุคคลเริ่มถอนตัวออกจากการทำงานอย่างจริงจัง

จากทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ แสดงว่า การเลือกอาชีพของบุคคลมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ค่อย ๆ พักตัวหรือพัฒนาการขึ้นมาเด็กในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จัดอยู่ในระยะเริ่มสนใจอาชีพที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น และเป็นระยะที่ได้ตระหนักถึงความสามารถของตนเพื่อวางโครงการอาชีพที่เฉพาะเจาะจง เพราะได้เริ่มสัมผัสกับความเป็นจริงมากขึ้นตามขั้นพัฒนาการของชีวิต

กินสเบอร์ก (ประเสริฐ ชูสิงห์ และคณะ . 2525 : 129 – 130 ; อ้างอิงมาจาก Ginzberg. n.d. : unpagged) ได้ศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาการทางอาชีพของเด็กตั้งแต่อายุ 12 ปี ถึง 21 ปี ได้รวบรวมพัฒนาการไว้เป็น 3 ระยะด้วยกันคือ

1. ระยะเวลาเพื่อฝัน (fantasy period) เป็นระยะช่วงอายุ 6 – 10 ปี การเลือกอาชีพในวัยนี้เป็นแนวคิดแบบเพื่อฝันและมองในรูปความปรารถนา ไม่สามารถประมาณความสามารถของตนเองอย่างแท้จริงได้ ความคิดจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริง (unrealistic) ความสนใจในวัยนี้จึงไม่แน่นอน แต่ก็ยังเป็นระยะแรกที่สนใจเกี่ยวกับการทำงาน

2. ระยะเวลาทดลอง (tentative period) อยู่ในช่วงอายุ 11 – 17 ปี ระยะเวลาที่มีความรู้สึกในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต คิดถึงอนาคตมากกว่าปัจจุบัน การเลือกอาชีพยังแยกเป็นระยะย่อย ๆ อีก 4 อย่างดังนี้

2.1 คำนึงถึงความสนใจ (interest) อยู่ในช่วงอายุ 11 – 12 ปี ระยะเวลาความสนใจเป็นพื้นฐานสำคัญในการเลือกอาชีพ

2.2 คำนึงถึงความสามารถ (capacity) อยู่ในช่วงอายุ 13 – 14 ปี ระยะเวลาใช้ความสามารถในการเลือกอาชีพ โดยมองว่านอกจากความสนใจเป็นสิ่งสำคัญแล้ว ความสามารถก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพิจารณา แต่ความรู้เกี่ยวกับความสามารถยังไม่สมบูรณ์การตัดสินใจจึงยังไม่แน่นอน

2.3 คำนึงถึงค่านิยม (value) อยู่ในช่วงอายุ 15 – 16 ปี ค่านิยมเริ่มเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.4 คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลง (transition) อยู่ในช่วงอายุ 17 – 18 ปี ระยะเวลาจะนำความสนใจ ความสามารถ และค่านิยม มาพิจารณาร่วมกันในการเลือกอาชีพ มีการวางแผนเลือกอาชีพ แต่การเลือกอาชีพในช่วงนี้ยังไม่แน่นอนแท้จริง

3. ระยะเวลาพิจารณาสภาพเป็นจริง (realistic period) ในช่วงอายุ 18 ปี ถึงผู้ใหญ่ระดับต้น จะเลือกอาชีพตามสภาพความเป็นจริง โดยพิจารณาองค์ประกอบทางด้านอาชีพและองค์ประกอบส่วนบุคคลประกอบกัน แบ่งระยะย่อย ๆ อีกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะสำรวจอาชีพ ระยะการรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ และระยะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงใน 3 ระยะย่อยนี้บุคคลจะคำนึงถึงความสนใจและค่านิยมของตนเอง ยอมรับคุณภาพของตนเองและวางแผนเกี่ยวกับการเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่ง เพื่อทำการฝึกและเรียนรู้ประสบการณ์จนเป็นที่พึงพอใจ

จากทฤษฎีพัฒนาการของกินส์เบิร์ก สรุปว่า การเลือกอาชีพของบุคคลเริ่มตั้งแต่อายุ 11 ปีขึ้นไป โดยพิจารณาจากตนเองเป็นสำคัญ และจะนำเอาคุณสมบัติของอาชีพมาประกอบการพิจารณา และตัดสินใจในช่วงอายุ 17 – 18 ปี

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของไทเดอแมนและโอฮารา ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการตัดสินใจเลือกอาชีพและการปรับตัวในอาชีพเป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งพัฒนามาเป็นเวลานาน แบ่งเป็นขั้น ๆ ได้ดังนี้

1. ขั้นการเตรียมเลือกอาชีพ แบ่งเป็น

ขั้นที่หนึ่ง ขั้นสำรวจ (exploration) บุคคลจะสำรวจตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ความต้องการและสำรวจลักษณะสาขาวิชา หรือลักษณะอาชีพ

ขั้นที่สอง ขั้นก่อตัวของความคิด (crystallization) เมื่อประเมินตนเองและอาชีพ แล้วก็จะรวบรวมเป็นแนวความคิดเพื่อจะตัดสินใจเลือกอาชีพ

ขั้นที่สาม ขั้นลองเลือกอาชีพ (choice) บุคคลจะตัดสินใจลองเลือกอาชีพหรือสาขาวิชา

ขั้นที่สี่ ขั้นพิจารณารายละเอียดเพื่อความกระจ่างชัดเจนในการตัดสินใจ (clarification) บุคคลจะหารายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการตัดสินใจที่แน่นอน

2. ขั้นประกอบอาชีพและปรับตัวในอาชีพ แบ่งเป็น

ขั้นที่หนึ่ง ขั้นนำตนเองเข้าสู่การศึกษาหรืออาชีพ (inducation) บุคคลจะเข้าศึกษาหรือมีอาชีพตามที่ตนเลือกแล้ว

ขั้นที่สอง ขั้นเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง (reformation) ถ้าบุคคลไม่ประสบความสำเร็จ หรือมีปัญหา บุคคลจะปรับปรุงตนเองหรือสำรวจตนเองและอาชีพใหม่ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่เหมาะสมต่อไป

ขั้นที่สาม ขั้นความมั่นคงในการประกอบอาชีพ (integration) ถ้าบุคคลประสบความสำเร็จก็จะเป็นกำลังใจให้เขาเจริญก้าวหน้าต่อไป

ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ทฤษฎีนี้มีหลักการว่าบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพ งานแต่ละชนิดต้องการลักษณะและองค์ประกอบที่แตกต่างกัน บุคคลที่แตกต่างกันจะเลือกประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ทฤษฎีนี้มีหลักการจากการเลือกอาชีพของ แฟรงค์ พาร์สัน ซึ่งกล่าวถึงหลักการเลือกอาชีพ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจตนเอง บุคคลจะทำความเข้าใจคุณสมบัติและองค์ประกอบของตนเอง เป็นต้นว่า ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ความใฝ่ก้าวหน้า และขีดจำกัดของตนเอง

2. ความเข้าใจในอาชีพ ความรู้ความเข้าใจถึงความต้องการของงาน เงื่อนไขในการประสบความสำเร็จในอาชีพ ประโยชน์ โทษ รายได้ และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ

3. การมองความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและอาชีพ ได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง เป็นการวิเคราะห์ความเป็นจริงทั้งสองประกอบกัน เพื่อเลือกอาชีพที่เหมาะสมที่สุด

จากทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาการด้านอาชีพ และการเลือกอาชีพนั้นเกิดขึ้นตลอดชีวิต และการเลือกอาชีพเป็นการตัดสินใจโดยอาศัยความต้องการ ความสนใจ สภาพแวดล้อมที่เป็นจริงและโอกาสในการศึกษา ประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้บุคคลในช่วงอายุ 15 – 24 ปี จะเป็นระยะที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเอง สำรวจตนเอง และสำรวจอาชีพในขณะที่อยู่ในระหว่างการศึกษา เพื่อที่จะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง ดังนั้นการพัฒนา

อาชีพของบุคคล ควรได้รับการแนะนำอย่างเหมาะสม โดยการพัฒนาความสามารถ ความสนใจ พัฒนาการรู้จักตนเอง โดยใช้ทักษะกระบวนการในการพัฒนาทางด้านอาชีพด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสม

4. ทฤษฎีการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีหรือความเชื่อเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ มีผู้นำเสนอไว้หลายท่านดังนี้

ในเรื่องของการเลือกอาชีพ สำเนาว่า จอร์จสันปี (2529 : 39-40) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของ ฮอลแลนด์ (Holland) ซึ่งฮอลแลนด์ได้สร้างทฤษฎีการเลือกอาชีพโดยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. การเลือกอาชีพเป็นการแสดงออกถึงบุคลิกภาพของบุคคล ความสนใจในอาชีพแสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพในการทำงาน การใช้เวลาว่างและงานอดิเรกของบุคคล
2. การสำรวจความสนใจในอาชีพเป็นการวัดบุคลิกภาพของบุคคล
3. ถ้าบุคคลเลือกประกอบอาชีพอย่างหนึ่งมาจากประวัติและบุคลิกภาพของเขา อาชีพอย่างเดียวกันก็จะดึงดูดความสนใจทางบุคลิกภาพหรือลักษณะที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน
4. บุคคลแต่ละคนมีความสนใจต่ออาชีพอยู่ 2-3 อาชีพ ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพมาก
5. ความพึงพอใจ ความมั่นคงและความสำเร็จในการประกอบอาชีพขึ้นอยู่กับความสอดคล้องระหว่างบุคลิกภาพของบุคคลกับสภาพแวดล้อมของงาน

จากสมมติฐานตามทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ที่ได้กล่าวมานี้พอจะสรุปได้ว่า บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลนั้นได้มาจากการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม เช่น บุคคลที่ใกล้ชิด ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น ทำให้มีโอกาสค้นพบทักษะ ความสามารถ เจตคติ ค่านิยมของตนจากประสบการณ์ที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อม และแต่ละบุคคลมักจะเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน

กินซ์เบิร์ก (Ginzberg, 1966 : 47-57) ได้ศึกษาพัฒนาการที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลกับกลุ่มตัวอย่างในระดับอายุต่าง ๆ กัน และได้พัฒนาเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพนั้น เขาอธิบายไว้ว่า พัฒนาการทางอาชีพนั้นเป็นพัฒนาการต่อเนื่องตามลำดับอายุตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งวัยเสื่อม การตัดสินใจเลือกอาชีพจึงไม่ใช่การตัดสินใจเพียงครั้งเดียวแต่จะเป็นกระบวนการตัดสินใจที่เป็นลำดับต่อเนื่องกันไป และจะสิ้นสุดลงด้วยการผสมผสานระหว่างความต้องการ ความสนใจ ความสามารถกับความเป็นจริงในโลกของงาน กินซ์เบิร์ก ได้กล่าวถึงหลักการของพัฒนาการด้านอาชีพไว้ดังนี้

1. กระบวนการเลือกอาชีพและพัฒนารทางอาชีพ เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปตลอดช่วงชีวิตมิได้จำกัดเพียงในช่วงวัยรุ่นหรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเท่านั้น

2. กระบวนการเลือกอาชีพมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อาชีพของบุคคลจะไม่ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจทางอาชีพในระยะแรก ๆ การตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพของบุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้อาชีพที่ตนสนใจและเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด บุคคลจะยอมเสียเวลาหรือค่าใช้จ่าย จำนวนมากเพื่อที่จะแสวงหาอาชีพที่ตนสนใจ

3. การเลือกอาชีพเป็นการแสวงหาอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลมากที่สุดเท่าที่โอกาสที่เขามีอยู่จะอำนวยให้ได้โดยการเลือกอาชีพนั้นจะเป็นการสนองตอบความต้องการ ความพึงพอใจของตนมากที่สุด

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของโร (Roe's of career choice theory)

แนวความคิดของโร (Roe & Seigelman. 1964 : 117-120) ในการเลือกอาชีพเป็นแบบสามมิติจากการวิจัยบุคลิกภาพทางกายภาพ ทางชีวภาพ และทางสังคมภาพ ทำให้โร สรุปแนวความคิดของนักวิจัยทั้ง 3 ด้านว่า ขนาดของความสนใจต่อบุคคลตรงข้ามกับขนาดความสนใจต่อสิ่งของ ความสนใจเน้นหนักต่อบุคคล ทำให้แต่ละบุคคลเลือกสิ่งแวดล้อมอาชีพที่เกี่ยวกับบุคคล เช่น อาชีพทางวัฒนธรรม ศิลปกรรม มหรสพ บริการและธุรกิจ เป็นต้น ส่วนคนที่มีความสนใจเน้นหนักไปทางวัตถุสิ่งของ ก็จะเลือกอาชีพที่ไม่เน้นเกี่ยวกับบุคคล เช่น อาชีพนักวิทยาศาสตร์ อาชีพงานกลางแจ้ง อาชีพเทคโนโลยี เป็นต้น ทฤษฎีของโร มองว่าประสบการณ์ของวัยเด็กหลากหลาย ทำให้บุคคลสนใจแตกต่างกัน เด็กบางคนได้รับประสบการณ์อบอุ่นจากบ้าน เป็นที่ยอมรับของคนในบ้าน เด็กประเภทนี้มีความสนใจบุคคลเป็นอย่างมาก ส่วนเด็กที่มีประสบการณ์เย็นชาขาดความยอมรับในบ้าน จะมีความสนใจวัตถุสิ่งของเป็นส่วนใหญ่

ทฤษฎีความต้องการทางอาชีพของฮอพพอก (Hoppock's composite theory)แบ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ ดังนี้

1. คนเราเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการ เป็นความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความต้องการที่หลากหลายของมนุษย์ เป็นตัวกำหนดให้เขาเลือกอาชีพ ที่จะสนองความต้องการของเขาได้

2. อาชีพที่เราเลือก มักจะเป็นอาชีพที่สามารถตอบสนองความต้องการที่สูงสุดของเราได้

3. ความต้องการที่เกิดขึ้นนี้ชัดเจนแน่นอนในบุคคลบางคนแต่สำหรับบางคนก็อาจคลุมเครือ แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม มักจะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเราทั้งสิ้น

4. พัฒนาการทางอาชีพเริ่มจากจุดที่บุคคลตระหนักว่า มีอาชีพบางชนิดที่ทำให้เขาได้รับความพึงพอใจ และสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้

5. สิ่งที่จะเป็นเครื่องแสดงว่า เรามีพัฒนาทางการเลือกอาชีพขึ้น หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่า เราเข้าใจการเลือกอาชีพของเราได้ดีเพียงใด สนองตอบความต้องการของตนเองเพียงไร

6. การเข้าใจตนเองทำให้เรารู้ถึงสิ่งที่เราต้องการและรู้ว่าเรามีอะไรจะไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ต้องการนั้น

7. ความรู้เกี่ยวกับอาชีพก็มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เราได้ประจักษ์แก่ตนเองว่า อาชีพนั้น ๆ สนองตอบความต้องการของเราหรือไม่ เราจะได้อะไรจากการประกอบอาชีพนั้น และเราจะต้องให้อะไรจากอาชีพนั้น ๆ บ้าง

8. ความพึงพอใจในอาชีพเกิดจากการได้ประกอบอาชีพที่ตรงกับความต้องการของเรา

9. ความพึงพอใจในการทำงาน มิได้หมายถึงเฉพาะสิ่งที่บุคคลได้รับในปัจจุบันเท่านั้น อาจเป็นสิ่งที่เขาคาดหวังว่างานจะมีอนาคตที่สดใส กล่าวง่าย ๆ คือ งานเป็นบันไดไปสู่ตำแหน่งหรืองานใหม่ในอนาคตที่ดีกว่าก็เป็นได้

10. คนเราเมื่อเลือกอาชีพแล้วเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ถ้าเขารู้สึกว่าการเปลี่ยนจะทำให้เขาได้รับการตอบสนองที่ดีกว่างานเก่า

จะเห็นได้ว่า ฮอพพอก มีความเชื่อว่าบุคคลจะเลือกอาชีพที่สนองความต้องการของตนเองได้มากที่สุด ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การเลือกอาชีพของ ฮอพพอก เน้นถึงความสำคัญของการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงในเรื่องความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ลักษณะนิสัย จุดเด่น จุดด้อยเพื่อนำไปเทียบเคียงกับข้อมูลทางด้านอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง และประสบความสำเร็จ

จากทฤษฎีพัฒนาการทางด้านอาชีพ และ ทฤษฎีการเลือกอาชีพ จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระของบุคคลมีหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นด้านมโนภาพแห่งตน ซึ่งได้แก่ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถ ความถนัด การศึกษา สติปัญญา ความสัมพันธ์กับเพื่อน อารมณ์ ความพอใจ ด้านการตระหนักรู้ในอาชีพ ได้แก่ สภาพแวดล้อม ด้านการศึกษา เพศ สภาพร่างกาย อารมณ์ ความพอใจ และวุฒิภาวะ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ได้แก่ประสบการณ์จากการศึกษา ทักษะจากการประกอบอาชีพ ในสถานประกอบการ บุคลิกภาพ ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้บุคคล ตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอิสระ และประสบความสำเร็จ

อาชีพอิสระ

อาชีพอิสระ เป็นอาชีพที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ ความสามารถ มีโอกาสเป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ ได้ ซึ่งส่งผลต่อการช่วยลดปัญหาการว่างงานในระดับชาติได้ในการศึกษาอาชีพอิสระผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็นความหมายของอาชีพอิสระ มีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของอาชีพอิสระ

อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่สำคัญในการแก้ปัญหาการว่างงานและเป็นอาชีพพื้นฐานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจึงมีผู้ให้ความหมายของการประกอบอาชีพอิสระไว้หลายท่านดังนี้

จิริยา ทัพพะกุล ฌ อรุชยา (2530 : 48) ให้ความหมายว่า อาชีพอิสระ หมายถึง การประกอบกิจกรรมขนาดเล็กที่ทำด้วยตนเอง ที่อาศัยทักษะและเทคนิคการจัดการให้เกิดรายได้ และกำไร ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นการผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุง แปรสภาพ หรือทำลายสิ่งใด ๆ รวมทั้งการบริการ และการประกอบกิจการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสิ่งเหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้วเจ้าของจะเป็นผู้ดำเนินการ และขั้นตอนต่าง ๆ เองเป็นส่วนมาก

สุรเดช วิเศษสุรการ (2530 : 10) ให้ความหมายว่า อาชีพส่วนตัวคือ งานที่มีมิใช่งานรับจ้าง ไม่รับราชการ ไม่เป็นลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ แต่เป็นเจ้าของกิจการด้วยตนเอง

อาชีพอิสระเป็นนโยบายที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ให้ความสำคัญและกล่าวไว้ในวัตถุประสงค์ของนโยบายว่า “ การฝึกอาชีพมีคุณภาพ เอกภาพและประสิทธิภาพ ในการผลิตกำลังคนให้มีขีดความสามารถ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่พึงประสงค์สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การประกอบอาชีพอิสระและความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ”

สุนทร โครตบรรเทา (2525 : 71) ให้ความหมายอาชีพอิสระ หมายถึงอาชีพที่ผู้ประกอบอาชีพสร้างขึ้นมาเอง ลงทุนการดำเนินการเอง ไม่รับคำสั่ง และไม่มีการออกคำสั่ง ตัดสินใจด้วยตนเอง ผลิตสินค้า และบริการให้กับลูกค้า มีการลงทุนเพื่อหวังผลกำไร และเสี่ยงต่อความล้มเหลว

ยุพิน ประจวบเหมาะ (2531: ข-ค) ได้ศึกษาการหางานทำและการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตผู้จบจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อนำผลการศึกษาไปพิจารณาลดปัญหาการว่างงานของบัณฑิตลง โดยการแนะนำและส่งเสริมทักษะให้

บัณฑิตสร้างงานเอง ผลการศึกษาสรุปได้ว่าบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ยังมีปัญหาการว่างงานในระดับสูงถึงร้อยละ 43.6 งานส่วนใหญ่ที่บัณฑิตเศรษฐศาสตร์ทำคือ งานพนักงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีถึงร้อยละ 63.8 และทำงานโดยเป็นเจ้าของกิจการมีเพียงร้อยละ 22.6 โดยที่บัณฑิตเศรษฐศาสตร์ มีความประสงค์จะไปประกอบอาชีพอิสระมีมากถึงร้อยละ 83.4 แต่พบว่ายังขาดคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ

วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ (2532 : 164 – 165) ได้ศึกษาลักษณะความรู้และทักษะที่ใช้ในการประกอบอาชีพส่วนตัว พบว่า บัณฑิตที่ประกอบอาชีพส่วนตัวก็สามารถอาศัยความรู้ที่เรียนมาในการทำงานได้ บัณฑิตร้อยละ 51.1 ระบุความรู้และทักษะที่ใช้ในการทำงานได้มาจากสถาบันอุดมศึกษา ร้อยละ 48.4 ระบุสามารถใช้หลักวิชาที่เรียนมาในการดำเนินธุรกิจได้โดยตรง ร้อยละ 22.6 สามารถใช้ความรู้ที่เรียนมาในการวิเคราะห์ด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีหลักการและเหตุผล

สรุปได้ว่า การประกอบอาชีพอิสระเป็นการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจ ด้วยการลงทุนดำเนินกิจกรรมในรูปของการผลิต การจำหน่าย การบริการ และการจัดการด้วยตนเอง กิจกรรมนั้นจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ได้ เพื่อหวังกำไร และเสี่ยงต่อการล้มเหลว และอาชีพอิสระเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ อันเนื่องมาจากการกระจายรายได้ให้กับชุมชนในท้องถิ่น คือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นการแก้ปัญหาการว่างงานให้กับนักเรียน นักศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย จะเห็นว่าความสนใจในอาชีพอิสระของบุคคล เป็นลักษณะความสนใจของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากการได้ความรู้และประสบการณ์จากการได้ฝึกงานในสถานประกอบการ ได้พบปะสังสรรค์กับนักธุรกิจต่าง ๆ และบุคคลนั้นมีความคิดความต้องการเป็นของตนเองที่จะเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งได้รับประสบการณ์จากมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา จนก่อให้เกิดความสนใจในอาชีพอิสระขึ้น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ ความสนใจในอาชีพ และอาชีพอิสระ สรุปได้ว่าความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ เป็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านความชอบ ความพร้อม และความพอใจ ในการที่จะตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอิสระ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเอา ความพร้อม ความพอใจ และความชอบ มาทำการศึกษาความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในครั้งนี้

มโนภาพแห่งตน

มโนภาพแห่งตน หมายถึงการที่บุคคลแต่ละคนมีความเข้าใจตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติของผู้อื่น เช่นความเชื่อ และคุณค่าที่บุคคลมีต่อการกระทำและประสบการณ์ต่าง ๆ ในการศึกษามโนภาพแห่งตนผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็น ความหมายของมโนภาพแห่งตน ทฤษฎีมโนภาพแห่งตน องค์ประกอบของมโนภาพแห่งตน การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของมโนภาพแห่งตน

การที่คนเราจะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพได้นั้น บุคคลจะต้องมีความรู้ความสามารถ มีวุฒิภาวะและค่านิยมที่ดีต่ออาชีพ ตามทฤษฎีพัฒนาการ และทฤษฎีการเลือกอาชีพ มีมโนภาพแห่งตนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเลือกประกอบอาชีพของแต่ละบุคคลจึงมีผู้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตนไว้หลายความหมายดังนี้

โรเจอร์ (Roger. 1951 : 497) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็นการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลจากการสังเกตของตน และการรับรู้นี้จะมีโครงสร้างเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะ ความสามารถของตนความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับที่บุคคลอื่นในสังคม มีปฏิกริยาต่อเขาอย่างไร

แคนด์เลอร์ (Kendler. 1963 : 9) ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตน คือ เจตคติที่มีต่อตนเองการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองจะเกิดขึ้นตามลำดับตั้งแต่เด็กจนโต การประเมินค่าเกี่ยวกับตนเองจะเปลี่ยนไปตามวุฒิภาวะ บุคคลจะค้นรูปแบบใหม่ ๆ ในการตัดสินใจตนเอง

เจอร์ซิลด์ (Jersild. 1963 : 7) ได้ให้คำจำกัดความว่า “มโนภาพแห่งตน” คือโลกภายในของบุคคล เป็นผลรวมของความรู้สึก ความคิด ซึ่งทำให้บุคคลรับรู้ถึงความคงอยู่ของตนเองว่าตนคือใคร มีอะไรอยู่ รวมทั้งความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะนิสัยและคุณสมบัติของตนเองซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของไอแซงค์และคนอื่น ๆ ที่กล่าวว่ามโนภาพแห่งตน คือผลรวมของเจตคติ และค่านิยมที่เกี่ยวกับความสามารถและคุณภาพของการแสดงพฤติกรรมของแต่ละคน

เรมี (Dinkmeyer' 1965 : 184 : citing Raimy. 1948 : 153 – 156) ได้อธิบายว่ามโนภาพแห่งตนเป็นการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกจัดให้เป็นระบบมากหรือน้อย ที่เป็นผลมาจากการสังเกต “ตน” ทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นสิ่งที่บุคคลเชื่อเกี่ยวกับตัวเอง เป็นแผนที่ที่แต่ละบุคคล

ใช้พิจารณาเพื่อความเข้าใจตนเอง โดยเฉพาะในช่วงเวลาหรือวิกฤตการณ์ที่บุคคลนั้นต้องตัดสินใจเลือก หรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เหมาะกับตนเอง

เกล (Gale. 1969 : 31 – 32) กล่าวถึงมโนภาพแห่งตนในทัศนคติของกลุ่มอัตถิภาวนิยม ว่ามโนภาพแห่งตนเป็นโลกภายในของบุคคล เป็นผลรวมจากการที่บุคคลปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม กลายมาเป็นการรับรู้ของแต่ละบุคคล ในสภาพที่เป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ การรับรู้ของบุคคล จะสะท้อนเจตคติและ การตัดสินใจในคุณค่าของโลกของบุคคลนั้น มโนภาพแห่งตนเป็นการกระทำตามความเป็นจริงของบุคคล ในการที่จะยอมรับหรือปฏิเสธในสภาพการณ์ที่ตนได้รับ

แคนโด (Kando. 1977 : 168) กล่าวว่ามโนภาพแห่งตนคือ การจัดลักษณะของแต่ละบุคคลโดยเชื่อว่าเป็นลักษณะประจำตัวของตนเอง เช่น ความฉลาดและบทบาทของตนเอง

เฮร์ล็อก (Herlock. 1978 : 526) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้านร่างกายได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา ความเหมาะสมทางเพศ และด้านจิตใจ ได้แก่ ความสามารถ การมีคุณค่า ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

พรหมทิพย์ เกษะนันท์ (2517 : 56) ได้สรุปความหมายมโนภาพแห่งตนว่า คือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองเป็นส่วนหนึ่งของตน แต่เป็นส่วนที่สำคัญเป็นแก่นแท้เป็นคุณลักษณะประจำตัวของตนเอง เป็นคุณลักษณะที่บุคคลคิดว่าเป็นตัวของเขาเองตลอดเวลา ทุกสถานที่

จากการศึกษาแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน สรุปได้ว่า มโนภาพแห่งตนหมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในทุกด้าน อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความเชื่อ เจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะของตนเอง

2. ทฤษฎีมโนภาพแห่งตน

ได้มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยา ได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีมโนภาพแห่งตนไว้หลายท่านได้แก่

ทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโรเจอร์ โรเจอร์ ได้อธิบายแนวคิดได้ดังนี้ มโนภาพแห่งตน คือ การมองตนเองโดยการรับรู้และใคร่ครวญจากเจตคติและการสร้างความฝันให้เป็นจริงเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญที่นำไปสู่การสร้างพฤติกรรม โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ I กับ Me โดยเขา

อธิบายว่า I เป็นส่วนของผู้กระทำ และ Me เป็นส่วนของผู้รับรู้ซึ่ง Me จะเป็นส่วนที่สำคัญในการเกิดมโนภาพแห่งตน

หลักของทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโรเจอร์ มีดังนี้

1. “ตน” พัฒนาขึ้นมาจากการปะทะสังสรรค์ ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการสังสรรค์กับบุคคลอื่น โดยมีการประเมินคุณค่าแห่งตนทุกครั้ง ดังนั้นตนจึงประกอบด้วยเจตคติและค่านิยม
2. “ตน” พัฒนาเป็นบุคลิกภาพจากการใช้เหตุผลและประสบการณ์ส่วนตัว
3. มโนภาพแห่งตน คือ การเรียบเรียงการรับรู้ของ Me ซึ่งสำคัญต่อการเกิดบุคลิกภาพและพฤติกรรม
4. มโนภาพแห่งตน เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดของอินทรีย์ ที่จะโต้ตอบสิ่งแวดล้อม เพราะ มโนภาพแห่งตนเป็นตัวควบคุมการตีความจากสิ่งแวดล้อม
5. การถูกประเมินจากผู้อื่นมีความสำคัญ เกิดขึ้นพร้อมกับการเกิดมโนภาพแห่งตน
6. ความรู้สึกละอายใจของตนเอง เกิดจากการเรียนรู้ที่ประเมินได้จากการถูกผู้อื่นยกย่อง และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างความฝันให้เป็นจริง
7. ความเบี่ยงเบนของบุคลิกภาพ เกิดขึ้นจากความไม่สมดุลระหว่างมโนภาพแห่งตนอย่างที่คุณคิดว่าตนเป็น (real self) กับมโนภาพแห่งตนอย่างที่คุณคิดอยากจะเป็น (ideal self)
8. “ตน” อาจจะได้รับค่านิยมจากผู้อื่นมา และรับรู้ในสภาพที่บิดเบือนจากความเป็นจริง
9. “ตน” จะพยายามต่อสู้เพื่อให้เกิดความเข้าร่องรอยภายใน “ตน” เช่น ไม่ยอมรับค่านิยมที่ขัดกับค่านิยมเดิม
10. อินทรีย์จะพยายามแสดงพฤติกรรมไปตามตน เพื่อให้เกิดการเข้ากันได้
11. มโนภาพแห่งตน จะค่อย ๆ ก่อตัวที่ละเล็กละน้อย ในรูปการสั่งสมประสบการณ์ และในรูปของการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเท่ากับรวมเอา Me เข้ากับ I นั่นเอง
12. มโนภาพแห่งตนอาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้

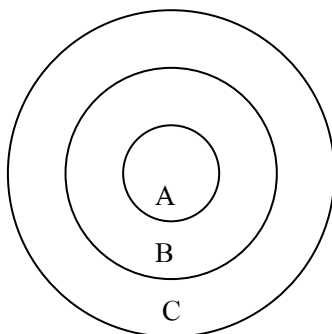
ทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโคมบ์ส และสติกก์ (เบญจมาศ โพธิ์น้อย, 2531 :

46 ; อ้างอิงมาจาก Combs and Snygg, 1959 : 171 – 173)

ทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโคมบ์สและสติกก์ อธิบายว่า มโนภาพแห่งตนเป็นความคิดและการรับรู้ในความสามารถของบุคคลและทุก ๆ สิ่งเกี่ยวกับตน โดยมีความเชื่อว่าบุคคลพยายามที่จะไปสู่ความสำเร็จในการปรับมโนภาพแห่งตน เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพจิตที่สมบูรณ์บนพื้นฐานความต้องการนี้เอง การรับรู้เกี่ยวกับตนจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น มโนภาพแห่งตน จึงมีอิทธิพลโดยพฤติกรรมของบุคคล โดยบุคคลจะปฏิเสธหรือ

บิดเบือนการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับมโนภาพแห่งตน แต่จะเลือกรับรู้และแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมโนภาพแห่งตนเท่านั้น

โคมบัสและสติก อธิบายกระบวนการของมโนภาพแห่งตนตามแผนภูมิกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนและมโนภาพแห่งตนดังนี้

ภาพประกอบ 1 กระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนและมโนภาพแห่งตน
(เบญจมาศ โพธิ์น้อย, 2531 : 47 ; อ้างอิงมาจาก Combs and Snygg.)

1. วงกลม A เป็นบริเวณการรับรู้ในสิ่งที่สำคัญและเป็นแก่นแท้ของคน เช่น “ฉันเป็นผู้หญิง” เป็นต้น
2. วงกลม B รวมถึงบริเวณวงกลม A เข้าไว้ด้วยกัน เป็นบริเวณรับรู้ปรากฏการณ์ทั้งสิ้นเกี่ยวกับตนทั้งในขณะรู้ตัวและไม่รู้ตัว เช่น “ฉันเป็นผู้หญิงและเป็นคนอารมณ์ดีด้วย” เป็นต้น
3. วงกลม C เป็นการรับรู้ในภาพรวมทั้งหมดที่เกี่ยวกับตน ทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด โดยการรวมเอาการรับรู้ของวงกลม A และวงกลม B เข้าไว้ด้วยกัน เช่น บุคคลรับรู้ที่ “ฉันเป็นผู้หญิงและเป็นคนอารมณ์ดีด้วย นอกจากนี้ฉันยังมีบุคลิกภาพที่เป็นมิตรอีกด้วย” เป็นต้น การรับรู้ในส่วนนี้ยังรวมถึงการรับรู้ที่บุคคลอื่นมีต่อตนเองอีกด้วย ซึ่งการรับรู้ในการกระทำ ความคาดหวังที่ผู้อื่นมีต่อตน มีผลต่อมโนภาพแห่งตน

โคมบัส และสติกก์ อธิบายธรรมชาติของมโนภาพแห่งตนว่า

1. มโนภาพแห่งตนมีผลต่อการรับรู้ของบุคคล โดยบุคคลจะเลือกรับรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับมโนภาพแห่งตนและแสดงพฤติกรรมตามการรับรู้นั้น
2. มโนภาพแห่งตนผันแปรไปตามความถูกต้อง และชัดเจนของการรับรู้ของบุคคล ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจะถูกต้องชัดเจนเพียงใดขึ้นอยู่กับ ความรู้ แรงจูงใจ และประสบการณ์หรือทักษะที่เคยมีมา
3. บางครั้งการรับรู้เกี่ยวกับตนเองอาจปรากฏออกมามากกว่าที่บุคคลรับรู้อย่างแท้จริง เพราะบุคคลอาจต่อต้านตนเองตามการรับรู้ และพยายามที่จะเบี่ยงเบนตนเองไปจากการรับรู้นั้น
4. มโนภาพแห่งตนอาจมีความสม่ำเสมอคงที่แต่ไม่ใช่สิ่งตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา

จากทฤษฎีต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า มโนภาพแห่งตนเป็นการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเองในทุก ๆ ด้านอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดเป็นความเชื่อ เจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะของตนเองแล้วส่งผลถึงพฤติกรรมของตนในการเลือกประกอบอาชีพ

3. องค์ประกอบของมโนภาพแห่งตน

องค์ประกอบของมโนภาพแห่งตนเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง ทั้งในร่างกายและจิตใจซึ่งเพียร์ส และแฮร์ริส (ภาณุตา อุทุมพร.2544 : 22 ; อ้างอิงมาจาก Piers and Harris. 1964 : 55) โดยแบ่งเป็น 7 องค์ประกอบคือ

องค์ประกอบที่ 1 แสดงลักษณะทางด้านพฤติกรรมทางสังคม

องค์ประกอบที่ 2 แสดงลักษณะทางสติปัญญา และสถานภาพภายในโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 3 แสดงลักษณะทางรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ

องค์ประกอบที่ 4 แสดงลักษณะทางความวิตกกังวล

องค์ประกอบที่ 5 แสดงลักษณะความเป็นคนน่านิยมน

องค์ประกอบที่ 6 แสดงลักษณะทางความสุขและความพอใจ

องค์ประกอบที่ 7 แสดงลักษณะที่เป็นส่วนรวม

สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญ ของมโนภาพแห่งตน ได้แก่ลักษณะทางด้านสติปัญญา ทางด้านสังคมและอารมณ์ ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลการเลือกประกอบอาชีพอิสระ

4. การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน

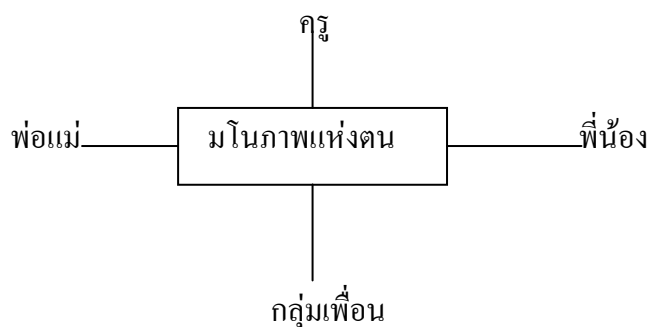
มโนภาพแห่งตนของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นมาตั้งแต่ทารก และค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง

นักจิตวิทยาเรื่อง ตน เชื่อว่า มโนภาพแห่งตนเกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์จากการสังเกตตนเองในภาวะหรือสถานการณ์ต่าง ๆ

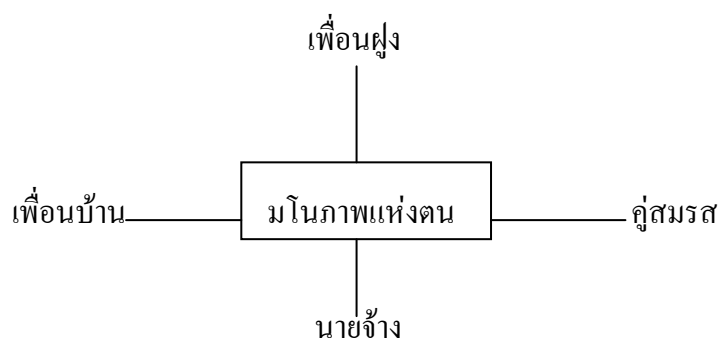
อำไพ ศิริพัฒน์. (2525 : 98) มโนภาพแห่งตนพัฒนาไปได้เรื่อย ๆ ไม่มีขอบเขตและเวลาจำกัด โดยเริ่มพัฒนาตั้งแต่ช่วงขวบแรกของชีวิตมโนภาพแห่งตนจะพัฒนาไปในทางที่ดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งมีอิทธิพลต่อการก่อพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่เขาจะมีต่อตนเองในช่วงหลังของชีวิตอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนจะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้สิ่งที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนามโนภาพแห่งตน คือ พันธุกรรม พันธุกรรมจะเข้ามามีบทบาทก็โดยที่เด็กแต่ละคนมีระดับสติปัญญาแตกต่างกัน วิธีทางที่แต่ละคนตีความจากปฏิกิริยาที่คนอื่นมีปฏิกิริยาต่อเขาจึงต่างกัน เด็กฉลาดมากจะตีความได้มากกว่าเด็กที่ฉลาดน้อย ซึ่งการตีความที่เกี่ยวกับความรู้สึกต่าง ๆ จะมีผลต่อการเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับพัฒนาการของมโนภาพแห่งตน ว่าจะเป็นไปได้ในลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ

เฮร์ลอค (Hurlock, 1974 : 126) ได้เขียนโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ ไว้ดังแสดงในภาพประกอบ 2

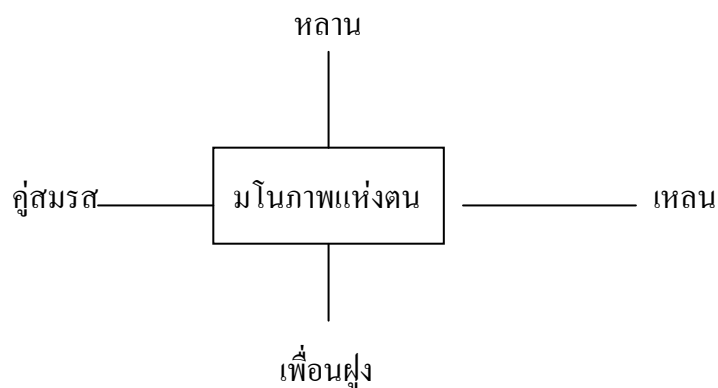
วัยเด็ก

วัยผู้ใหญ่

วัยชรา

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ

จากภาพประกอบ 2 สรุปได้ว่า การพัฒนามโนภาพแห่งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ องค์ประกอบที่มีความแตกต่างกัน เช่น ในวัยเด็กสิ่งที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน คือ พ่อแม่ เพื่อน และพี่น้อง ในวัยผู้ใหญ่สิ่งที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน คือ เพื่อน คู่สมรส เพื่อนบ้าน และนายจ้างและองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวัยชรา คือ เพื่อน คู่สมรส หลาน เหลน เป็นที่น่าสังเกตว่า เพื่อนมีอิทธิพลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนในทุกวัย ทั้งนี้เพราะบุคคลได้มีโอกาส

ปฏิสัมพันธ์ และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีเพื่อน จึงทำให้บุคคลเปรียบเทียบซึ่งกันและกัน เพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนตลอดชีวิต

สรุปได้ว่าการพัฒนามโนภาพแห่งตน ไม่ได้ยุติเพียงวัยเด็ก แต่จะพัฒนาเรื่อยไปทุกขั้นตอนของประสบการณ์ชีวิต ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับในแต่ละวัย อิทธิพลที่มีผลต่อมโนภาพแห่งตนจะแตกต่างกันออกไป โดยภาพรวมเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตน ระดับของสติปัญญา ความสามารถในการรับรู้ ความสนใจ ความอดทน ความวิตกกังวล การรู้จักควบคุมอารมณ์ ไม่หวั่นไหว มีความมั่นคงในความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดซึ่งในการเลือกประกอบอาชีพบุคคลรอบข้างจะมีอิทธิพลส่งผลให้เกิดการตัดสินใจได้อย่างดี

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน พอสรุปได้ว่า มโนภาพแห่งตนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่ามีด้านใดบ้างที่สามารถจะวัดความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ผู้วิจัยจึงได้นำเอาทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโคมส์และสติกก์ และตามแนวคิดของคนอื่น ๆ ที่กล่าวว่า มโนภาพด้านสติปัญญา ด้านสังคมและด้านอารมณ์จะเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

การตระหนักรู้ในอาชีพ

การตระหนักรู้ในอาชีพหมายถึง ความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจถึงอาชีพต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความสนใจและเลือกที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ

1. ความหมายของการตระหนักรู้ในอาชีพ

จากทฤษฎีพัฒนาการทางด้านอาชีพ และทฤษฎีการเลือกอาชีพ จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลนั้นมีหลายปัจจัยรวมทั้งการตระหนักรู้ในอาชีพของบุคคลที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของคำว่า “การตระหนักรู้ในอาชีพ” ไว้ดังนี้คือ

ทอมป์สัน (Thompson, 1973 : 203) ได้กล่าวถึงการตระหนักรู้ในอาชีพว่า เป็นกระบวนการในระยะแรกของชีวิตที่จะเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยเด็กจะรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขา ตลอดจนรู้ว่าวันหนึ่งเขาจะต้องตัดสินใจเลือกอาชีพ

การทำงานในอนาคตจะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเขา การตระหนักรู้ในอาชีพนี้อาจได้จากผู้ปกครอง กลุ่มเพื่อน ครูหรือชุมชนรอบ ๆ ตัวเขา

เคอรี (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 35 ; อ้างอิงจาก Curri.1975 : 347) กล่าวว่า การตระหนักรู้ในอาชีพเป็นการที่บุคคลใช้ความรู้ที่สำคัญในประสบการณ์ชีวิตที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาอาชีพ หรือการพิจารณาอาชีพจากความเชื่อของตนเอง โดยดูจากการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่แสดงออกมาว่า เป็นกิจกรรมที่มีผลดีและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

ไอแซคสัน (Isaacson. 1968 : 21) กล่าวว่าขั้นตอนของการพัฒนาการด้านอาชีพ บุคคลจะมีการพัฒนาโดยผ่านขั้นตอน 5 ขั้นตอนคือ การตระหนักรู้ (awareness) การสำรวจ (exploration) การตัดสินใจ (decision making) การเตรียมตัว (preparation) และการทำงาน (employment) อีกทั้งอธิบายว่า การตระหนักรู้ (awareness) เป็นขั้นตอนที่บุคคลเริ่มต้นรับรู้ตามความเป็นจริงว่ามีอาชีพหลายอาชีพที่แตกต่างกัน อาชีพนั้น ๆ จะส่งผลกับเขาอย่างไรในอนาคตรับรู้ถึงโอกาสที่จะเข้าสู่อาชีพนั้น ๆ ความเข้าใจตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ขั้นตอนนี้คือ บุคคลจะเริ่มตรวจสอบความคล้ายคลึง หรือความแตกต่างในด้านความสามารถ ความสนใจ แรงจูงใจ และเป้าหมายระหว่างตนเองกับผู้อื่น

ซอฟสตอลล์ (ภาณุตา อุทุมพร.2544 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Shofstall. 1973) กล่าวว่า นักเรียนควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสำคัญและลักษณะของงาน หรืออาชีพต่าง ๆ ตลอดทั้งพิจารณาถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง ความสนใจ ความชอบของตนเองเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่โลกของงาน

ภาณุตา อุทุมพร (2544 : 28)กล่าวว่า การตระหนักรู้ในอาชีพ หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและลักษณะอาชีพ คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ อาชีพในชุมชน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับอาชีพ ตลอดจนพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถ ความสนใจความชอบของตนเองเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ

สรุปได้ว่าการตระหนักรู้ หมายถึง การที่บุคคลนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาและประสบการณ์ในชีวิตที่ตนเองเกี่ยวข้อง นำมาใช้ในการพัฒนาตนเอง การตัดสินใจ ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. องค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอาชีพ

องค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอาชีพ จะเป็นการรวมกันระหว่างทฤษฎีมิโนภาพ แห่งตนกับทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ จากการศึกษาความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับการตระหนักรู้ ในอาชีพ จะเห็นว่า การตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียนตามแนวคิดของ เควรี (Curri. 1973) มีด้วยกันทั้งหมด 8 ด้านคือ

1. การตระหนักรู้ด้านสภาพเศรษฐกิจ
2. การตระหนักรู้ด้านสภาพครอบครัว
3. การตระหนักรู้ด้านสภาพชุมชนสิ่งแวดล้อม
4. การตระหนักรู้ด้านการศึกษา
5. การตระหนักรู้ด้านเชื้อชาติ
6. การตระหนักรู้ด้านเพศ
7. การตระหนักรู้ด้านสภาพร่างกาย
8. การตระหนักรู้ด้านค่านิยม

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การตระหนักรู้ในอาชีพ หมายถึงการที่บุคคลนำเอา ความรู้ที่ได้จากการศึกษา สภาพแวดล้อมในชุมชนที่อยู่อาศัย การส่งเสริมของครอบครัวผู้ปกครอง ความพร้อมทางด้านสภาพร่างกาย ความแตกต่างทางด้านเพศ เป็นขั้นตอนที่บุคคลเริ่มต้นรับรู้ตาม ความเป็นจริงในการที่จะเลือกประกอบอาชีพของตนเอง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในอาชีพ สรุปได้ว่าการตระหนักรู้ ในอาชีพเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระแต่ไม่สามารถสรุปได้ ว่ามีด้านใดบ้างที่จะสามารถวัดความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผู้วิจัยเห็นว่า การตระหนักรู้ในอาชีพด้านสภาพแวดล้อมในครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อมด้านการศึกษา ด้านเพศ และสภาพด้านร่างกาย จะเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผล ต่อความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

การที่บุคคลจะเลือกประกอบอาชีพอะไรสิ่งที่มีผลต่อการเลือกประกอบอาชีพของบุคคลคือสิ่งที่บุคคลนั้นได้รับจากสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรที่เรียน ลักษณะการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การได้รับประสบการณ์โดยตรง ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือกประกอบอาชีพของบุคคลโดยตรง และมีผู้ให้ความหมายสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาหลายความหมายดังนี้

นัยนา อ่างสันติกุล (2522 : 17) ให้คำจำกัดความของสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาว่า หมายถึง พฤติกรรม เหตุการณ์ สถานที่ หรือลักษณะใด ๆ ที่นิสิต นักศึกษา รับรู้ ว่าก่อให้เกิดผลที่จะส่งเสริมหรือขัดขวาง ความก้าวหน้าของการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะ และทักษะในวิชาที่กำลังศึกษา

ฮาโรลด์ (มั่นเกียรติ โกศลนิรัถวิงษ์. 2527 : 10 ; อ้างอิงจาก Harold. 1974) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมวิทยาลัย หมายถึง ระบบการศึกษา ระบบการปกครอง และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง จนเกิดการพัฒนาตนเอง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะ และ ความสนใจ

วัชชีรา ศักดิ์สันนิท (2535 : 9) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมของวิทยาลัย หมายถึง ระบบการศึกษา ระบบการปกครอง และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง อันจะทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เจตคติ และความสนใจ

กนกรัตน์ นาคหฤทัย (2540 : 10) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมวิทยาลัย หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในสถาบันที่กระตุ้น ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาให้พัฒนาตนเองไปสู่จุดมุ่งหมายของสถาบัน ประจักษ์ให้นักศึกษาเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

วัชร โอธิภากร (2541 : 59) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง การสอน และการฝึกทักษะทางวิชาชีพเฉพาะสาขาเพื่อประกอบอาชีพ การส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งธุรกิจส่วนตัว มีการจัดนิทรรศการการประกอบอาชีพส่วนตัว มีการจัดอภิปราย และบรรยายพิเศษ เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจและการเข้าสู่อาชีพส่วนตัวจากผู้ประกอบการ มีการจัดทัศนศึกษาในสถานประกอบการเพื่อดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานทางธุรกิจ จัดให้มีหน่วยงานบริการข้อสนเทศเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ ตั้งชมรมผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ได้ฝึกงานในสถานประกอบการ โดยนักเรียนได้ให้บริการแก่ลูกค้า การจัดการบุคลากร วิธีการหา

แหล่งเงินทุนและมองเห็นแนวทางในการเริ่มต้นกิจกรรมทางธุรกิจ จัดกิจกรรมร้านค้าในสถานศึกษาคำเนินกิจการต่าง ๆ โดยนักเรียนทั้งหมด

อรุณี โคตรสมบัติ (2542 : 8) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมหมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่อยู่ในสถาบันที่จะส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการศึกษา และพัฒนาการทุกด้านของนักศึกษา ได้แก่ การเรียนการสอน การบริหาร การบริการ หลักสูตร ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา อาคารสถานที่ ที่กระตุ้นส่งเสริมและพัฒนาการของนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองไปสู่จุดหมายของสถาบัน

จากคำกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ที่กระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาให้พัฒนาตนเองไปสู่จุดมุ่งหมายของสถานศึกษา และสนองความต้องการของตนเอง มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ด้าน คือด้านหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และ การจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

รายละเอียดของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. จุดประสงค์

1.1 เพื่อให้มีความรู้ทักษะเกี่ยวกับ ภาษา สังคม มนุษย์ศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นำไปประยุกต์พัฒนาตนเองและวิชาชีพให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

1.2 เพื่อให้มีความรู้และทักษะในหลักการและกระบวนการทำงานพื้นฐานของช่างเทคนิคที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการและการวางแผนในงานอุตสาหกรรมและสามารถติดตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนำมาพัฒนางานอาชีพให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 เพื่อให้มีความคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา สร้างสรรค์และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานอาชีพ

1.4 เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม มีคุณธรรมจริยธรรมและกิจนิสัยที่ดีในการทำงานอาชีพ

1.5 เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพในสถานประกอบการอุตสาหกรรมหรือสร้างสรรค์หรือประกอบอาชีพอิสระในสาขาวิชาที่ศึกษา

2. วิสัยทัศน์

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพในฐานะผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาชีพ มีความรู้เต็มภูมิ ปฏิบัติได้จริง เข้าใจชีวิต และมีคุณธรรม

จริยธรรมเน้นการฝึกประสบการณ์และฝึกอาชีพในสถานประกอบการ สามารถทำงานในสถานประกอบการและประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งศึกษาต่อในระดับปริญญาสายเทคโนโลยี

3. หลักการ

3.1 เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาแรงงานระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาอาชีพ สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นหัวหน้างานหรือเป็นผู้ประกอบการได้

3.2 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ มีความรู้เต็มภูมิปฏิบัติได้จริงและเข้าใจชีวิต

3.3 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชาชีพ สามารถถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการ และสามารถสะสมการเรียนรู้และประสบการณ์ได้

จากโครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์ วัตถุประสงค์ และหลักการของหลักสูตรเป็นหลักสูตรที่จัดต่อเนื่องจากระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือเทียบเท่า เน้นทักษะทางการจัดการ การจัดการ แก้ปัญหา มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมจริยธรรมและมุ่งพัฒนาให้มีทักษะในการประกอบอาชีพในสถานประกอบการ หรือการประกอบอาชีพอิสระได้อย่างเต็มภาคภูมิ ในด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม มีการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎี และฝึกทักษะวิชาชีพเฉพาะด้าน และจะต้องนำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปเรียนในสถานประกอบการอย่างน้อย 1 ภาคเรียน และยังเปิดโอกาสให้กับผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์ในด้านวิชาชีพ หรือผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ สามารถลงทะเบียนเรียนโดยการขอสอบเทียบความรู้และประสบการณ์ได้ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาความรู้ความสามารถให้กับผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ

การจัดการเรียนการสอน

ด้านการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรนี้

1. ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนดและนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลรวมกันได้ สามารถถ่ายโอนผลการเรียน และขอเทียบความรู้และประสบการณ์ได้

2. การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง โดยนำรายวิชาไปจัดฝึกในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน

จากแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2546 จะเห็นว่าสภาพแวดล้อมในการสถานศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เพราะหลักสูตรได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุก รูปแบบ แม้ในสถานประกอบการผู้เรียนก็สามารถนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้จาก สถานประกอบการมาขอสอบเทียบความรู้และประสบการณ์เพื่อโอนเป็นผลการเรียน เป็น การพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพของตนให้ดีขึ้น และในการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาจะเน้นการพัฒนาทางด้านทักษะโดยจัดให้ผู้เรียนได้นำรายวิชาในหมวดวิชาชีพ ไปเรียนในสถานประกอบการอย่างน้อย 1 ภาคเรียน จากการศึกษาที่ผู้เรียนได้ไปเรียนในสถาน ประกอบการจะทำให้เขามีความเข้าใจ และสนใจที่จะเลือกประกอบอาชีพอิสระจากประสบการณ์ ที่เขาได้รับโดยตรง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่ามีปัจจัยใดบ้าง ที่จะสามารถวัดความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยด้าน หลักสูตร และการจัด การเรียนการสอนจะเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ และตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้จากงานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีผู้ทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้หลายคนด้วยกัน ดังนี้

ฟรีแลนด์ (Freeland. 1975 : 194) ได้ศึกษาเรื่องการตระหนักรู้ในอาชีพโอกาสในการเลือกอาชีพจริง ๆ และผลที่มีต่อนักเรียนปีสุดท้ายของโรงเรียนมัธยมนาวาโจ จุดประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้มี 3 ประการ คือ ศึกษาความต้องการของนายจ้างในบริษัท shiprock ในปี 1976 ศึกษาโอกาสที่จะเข้าทำงานในบริษัท Shiprock และเข้าสู่โลกของตลาดแรงงาน และประการสุดท้ายคือ ศึกษาถึงผลการส่งเสริมการตระหนักรู้ในอาชีพที่มีส่วนให้นักเรียนในโรงเรียน นาวาโจ จำนวน 115 คน เฉพาะในส่วนของนักเรียนปรากฏว่าการตระหนักรู้ในอาชีพทำให้นักเรียนได้ทราบถึงโอกาสในการเข้าสู่อาชีพของบริษัทและตลาดแรงงาน แต่โปรแกรมนี้ไม่มีผลทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงความต้องการในการประกอบอาชีพของตนเอง

นาช (Nash. 1978 : 2502 – A) ได้ศึกษาผลของการตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาาระดับ 2 – 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนจาก 4 โรงเรียนใน fairfax county ในรัฐเวอร์จิเนีย จำนวน 270 คน ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับ 2 – 6 กลุ่มควบคุมมีจำนวน 90 คน ที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมที่ใกล้เคียงกัน กลุ่มควบคุมนี้ไม่ได้ผ่านโปรแกรมส่งเสริมการตระหนักรู้ในอาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ quantitative qualitative job recall (QQJR), occupational cluster sort (OCS) และ career awareness inventory (CAI) ผลของการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนหญิงจะทำคะแนนได้สูงกว่านักเรียนชาย และการตระหนักรู้ในอาชีพมีผลอย่างมากต่อพัฒนาการทางด้านความรู้และความเข้าใจในอาชีพ

ดิกเคนส์ (Dickens. 1984 : 2502 – A) ได้ศึกษาการตระหนักรู้ในอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียน ระดับ 3 และ ระดับ 4 โรงเรียน newark รัฐนิวเจอร์ซีย์ จำนวน 112 คน นักเรียนในแต่ละโรงเรียนจะได้รับการสอนเรื่องการตระหนักรู้ในอาชีพด้วยโครงสร้างที่ต่างกัน นักเรียนจะต้องสอบทั้ง pre – test และ post – test ในเรื่องการตระหนักรู้ในอาชีพและอ้อมโนทัศน์ แบบสำรวจที่ใช้คือ career awareness inventory และ the martinek zaichkowsky

self-concept scale for children ผลของการศึกษาแสดงว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงในเรื่องการตระหนักรู้ในอาชีพและอัตมโนทัศน์

คอร์แมน (Korman. 1967 : 65-67) ได้ศึกษาบทบาทของมโนภาพแห่งตนและความชอบทางด้านอาชีพ โดยศึกษากับนักศึกษาระดับวิทยาลัย จำนวน 126 คน เพื่อวัดการยกย่องตนเอง พบว่าผู้ที่ยกย่องตนเองสูงจะใช้มโนภาพแห่งตนเองผ่านการเลือกอาชีพได้มากกว่าผู้ที่ยกย่องตนเองต่ำและผลการศึกษายังพบว่า ผู้ที่ยกย่องตนเองสูงจะแสวงหางานที่ต้องการความสามารถสูงด้วย

ซิกเลอร์ (Ziegler. 1970 : 133-136) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและความคิดรวบยอดในอาชีพนั้น ๆ กับความสนใจในอาชีพของนักศึกษาชายระดับวิทยาลัย พบว่านักศึกษาจะบรรยายความคิดรวบยอดในงานอาชีพที่เขาชอบมากที่สุด คล้ายคลึงกับตน มากกว่าชนิดของบุคคลในงานอาชีพที่เขาชอบน้อยที่สุด แสดงว่าบุคคลจะเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งตามความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองนั้น คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและการเลือกประกอบอาชีพของบุคคล

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางด้านอาชีพ ทฤษฎีการเลือกอาชีพและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ พบว่ามีตัวแปรหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับ ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความสามารถเฉพาะตัว สภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาในชุมชน และครอบครัว ประสบการณ์ที่ได้รับ พัฒนาการทางด้านอาชีพในแต่ละช่วงของบุคคล ความถนัด ความสนใจ คุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ สาขาวิชาที่เรียน ทักษะคิด ความเชื่อ ความเข้าใจในอาชีพที่ถูกต้อง เพศ สภาพร่างกาย ความเหมาะสม การรับรู้ถึงประสิทธิภาพแห่งตน การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สติปัญญา สภาพอารมณ์ และสภาพแวดล้อมทางสังคม การตระหนักรู้ในอาชีพ และมโนภาพแห่งตน จากสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้นำมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มาศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งการให้คำแนะนำและแนะแนวด้านอาชีพ ต่อไป ตามกรอบแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำเอา มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ร่วมกับพยากรณ์ความสนใจในอาชีพอิสระ โดยการศึกษาสหสัมพันธ์พหุคูณ มีมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เป็นตัวแปรอิสระ ความสนใจในอาชีพอิสระเป็นตัวแปรตาม ดังภาพประกอบ 3

งานวิจัยในประเทศ

ได้มีผู้ทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้หลายคนด้วยกัน ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

เฉลียว บุรีภักดี (2529 : 23-25) ทำการวิจัยเชิงสำรวจทั่วประเทศ เรื่องแนวโน้มการเข้าทำงานของเยาวชนไทย พ.ศ. 2526 พบว่า เหตุผลที่เลือกอาชีพอิสระ เพราะมีความรู้ความสามารถของตนเอง สภาพแวดล้อมจากภายในครอบครัว เอื้ออำนวย ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจดีและมีความก้าวหน้าในงานอาชีพ

ยุพิน ประจวบเหมาะ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการหางานทำและการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตผู้จบจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อนำผลการศึกษาไปพิจารณาผล ปัญหาการว่างงานของบัณฑิตลง โดยการแนะนำและส่งเสริมทักษะให้บัณฑิตสร้างงานเอง ผลการศึกษาสรุปได้ว่าบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ยังมีปัญหาการว่างงานในระดับสูงถึงร้อยละ 43.6 งานส่วนใหญ่ที่บัณฑิตเศรษฐศาสตร์ทำคือ งานพนักงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีถึงร้อยละ 63.8 และที่ทำงานโดยเป็นเจ้าของกิจการมีเพียงร้อยละ 22.6 โดยที่บัณฑิตเศรษฐศาสตร์ มีความประสงค์จะไปประกอบอาชีพอิสระมีมากถึงร้อยละ 83.4 แต่พบว่ายังขาดคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ

นิรมล รุ่งปัจฉิม (2533 : 64) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบระหว่างสาขาวิชาพบว่าผู้ที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิทยาศาสตร์ นิยมเลือกประกอบอาชีพรับราชการ ผู้ที่ศึกษาอยู่ในสาขาสังคมศาสตร์นิยมเลือกประกอบอาชีพอิสระ และผู้ที่อยู่ในสาขามนุษยศาสตร์นิยมเลือกประกอบอาชีพส่วนตัว

วชิร โอธิภากร (2533 : 130) ได้ศึกษาตัวแปรที่เป็นตัวทำนายจิตลักษณะที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ พบว่าส่งเสริมให้ประกอบอาชีพส่วนตัวจากครอบครัว สามารถทำนายจิตลักษณะของกลุ่มรวมได้ 3 ประการคือ ทักษะคิดต่อการเป็นผู้ประกอบการ ความกล้าเสี่ยงในเชิงธุรกิจและความเชื่อในอำนาจตน

อำไพ ศรีอรชรจันทร์ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพอิสระของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทำการวิจัยกับผู้บริหารและครู-อาจารย์ จำนวน 377 คน นักศึกษา 1,050 คน พบว่าผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดกับนโยบายส่งเสริมอาชีพอิสระของกรมอาชีวศึกษา และเห็นด้วยมากกับการให้ความสำคัญต่อนโยบาย โดยมีความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพอิสระอยู่ในระดับร้อยละ 56.52

จันทร์เพ็ญ ทองหยิบ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค่านิยมที่มีผลต่อการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2,776 คน พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีค่านิยมต่อการเลือกประกอบอาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

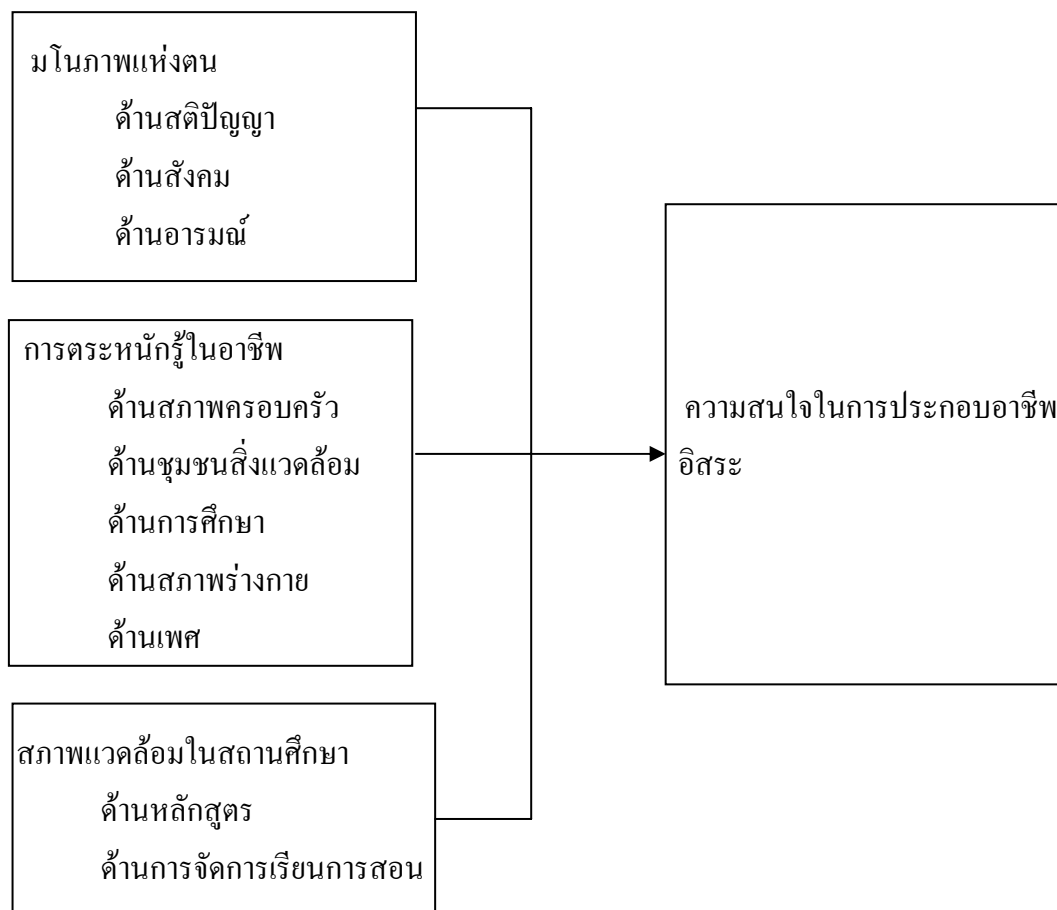
ดำรง บำรุงตา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการเจาะลึกการประกอบอาชีพอิสระของผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมาพบว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งส่งเสริมแนวความคิดให้เกิดการประกอบอาชีพอิสระ

วชิร โอธิภากร (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการประกอบอาชีพอิสระ และการรับรู้ถึงประสิทธิภาพแห่งตน ต่อการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ การรับรู้ที่สถานทางสังคมต่อการประกอบอาชีพอิสระ ทักษะที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ และการรับรู้ถึงประสิทธิภาพแห่งตนต่อการประกอบอาชีพอิสระ
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการรับรู้ถึงประสิทธิภาพแห่งตนต่อการประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ การรับรู้ที่สถานทางสังคมต่อการประกอบอาชีพอิสระ ทักษะที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัว
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพอิสระของบุคคลได้แก่ ความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระ การรับรู้ถึงประสิทธิภาพแห่งตนต่อการประกอบอาชีพอิสระ การสนับสนุนจากครอบครัว และการสนับสนุนจากเจ้าของสถานประกอบการ

ภาณุตา อุทุมพร (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสนใจในการประกอบอาชีพธุรกิจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ ร่วมกันส่งผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพด้านธุรกิจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการหาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
5. วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา วิทยาลัยการอาชีพสุโขทัย โท-ลก วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยการอาชีพเบตง วิทยาลัยการอาชีพรามัน วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก ปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพสายบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 650 คน จำนวน 9 วิทยาลัย (สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1. 2548 : 2)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 274 คน โดยประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางยามานะ (Yamane ,1967 : 886) ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ โดยใช้ตารางยามานะ
 - 1.1 เพื่อใช้ทดลองเครื่องมือครั้งที่ 1 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 10 ต้องใช้กลุ่มทดลองอย่างน้อย 87 คน แต่ผู้วิจัยใช้กลุ่มทดลองครั้งที่ 1 จำนวน 100 คน
 - 1.2 เพื่อใช้ทดลองเครื่องมือครั้งที่ 2 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 10 ต้องใช้กลุ่มทดลองอย่างน้อย 87 คน แต่ผู้วิจัยใช้กลุ่มทดลองครั้งที่ 2 จำนวน 100 คน
 - 1.3 เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้า ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 274 คน
2. สุ่มวิทยาลัย จำนวน 5 วิทยาลัย จาก 9 วิทยาลัย โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เพื่อใช้ทดลองเครื่องมือครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และกลุ่มตัวอย่าง จาก 5 วิทยาลัย
3. สุ่มจำนวนนักศึกษาในแต่ละวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย
4. สุ่มจำนวนนักศึกษาเพื่อทดลองเครื่องมือครั้งที่ 1 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 100 คน
5. สุ่มจำนวนนักศึกษาเพื่อทดลองเครื่องมือครั้งที่ 2 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 100 คน

ตาราง 1 จำนวนนักศึกษาที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือ และเป็นกลุ่มตัวอย่าง

สถานศึกษา	จำนวน ประชากร	จำนวนนักศึกษา		
		ทดลอง เครื่องมือครั้งที่ ที่ 1	ทดลอง เครื่องมือครั้งที่ ที่ 2	กลุ่ม ตัวอย่าง
วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา	110	10	40	60
วิทยาลัยเทคนิคยะลา	150	60	-	90
วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี	130	10	60	60
วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก ปัตตานี	20	-	-	20
วิทยาลัยการอาชีพ ปัตตานี	64	20	-	44
รวม	474	100	100	274

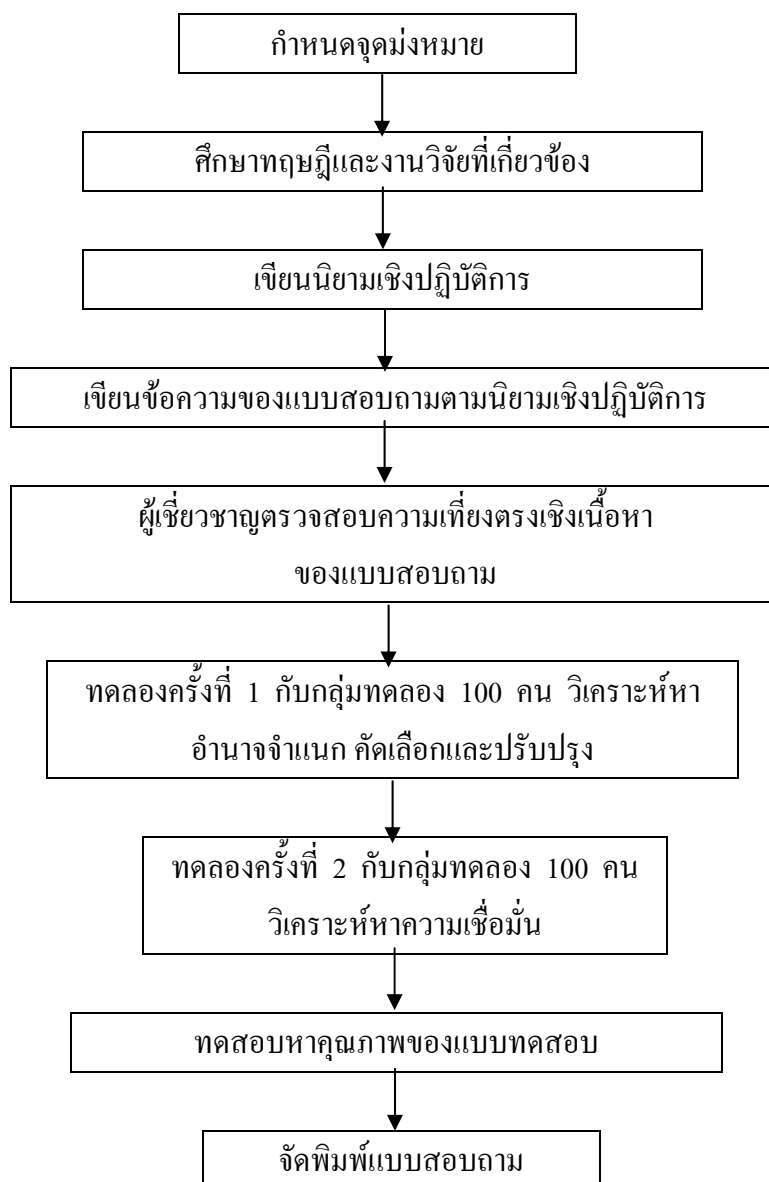
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 4 ฉบับดังนี้

1. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา จำนวน 30 ข้อ
2. แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน จำนวน 30 ข้อ
3. แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ จำนวน 30 ข้อ
4. แบบสอบถามความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 30 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การสร้างเครื่องมือซึ่งได้แก่ แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และแบบสอบถามความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ มีขั้นตอนการสร้างดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ใน
อาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

จากภาพประกอบ 4 แสดงการสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และความสนใจในอาชีพอิสระ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามภาพประกอบ 4 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพอิสระ
 2. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้
 - 2.1 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน (self – concept) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน
 - 2.2 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในอาชีพ (awareness) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ
 - 2.3 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
 - 2.4 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในอาชีพอิสระเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ความสนใจในอาชีพอิสระ
 3. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และความสนใจในอาชีพอิสระ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามวัดการตระหนักรู้ในอาชีพ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษา
 4. เขียนข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดไว้ โดยสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน จำนวน 50 ข้อ แบบสอบถามวัดการตระหนักรู้ในอาชีพ จำนวน 50 ข้อ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา จำนวน 50 ข้อ และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพอิสระจำนวน 50 ข้อ
 5. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง(index of item – objective congruence :IOC)ระหว่างข้อคำถาม กับนิยามที่กำหนด โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา 4 คน จบการศึกษาระดับปริญญาโททางด้านจิตวิทยาและมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปีและทางด้านวัดผล 3 คน จบการศึกษาระดับปริญญาโทและมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี แบบสอบถามด้านมโนภาพแห่งตนมีค่า IOC ตั้งแต่ .42 ถึง 1 ได้แบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ .70 ขึ้นไป (Innes and Straker, 2003 :

5 ; อ้างอิงมาจาก ;Thorn and Deitz. 1989) จำนวน 45 ข้อคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 1 ไว้จำนวน 36 ข้อ แบบสอบถามด้านการตระหนักรู้ในอาชีพ มีค่า IOC ตั้งแต่ .71 ถึง 1 ใต้แบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ .70 ขึ้นไป (Innes and Straker. 2003 : 5 ; อ้างอิงมาจาก ; Thorn and Deitz. 1989) จำนวน 50 ข้อ คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 1 ไว้จำนวน 37 ข้อ แบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีค่า IOC ตั้งแต่ .42 ถึง 1 ใต้แบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ .70 ขึ้นไป (Innes and Straker. 2003 : 5 ; อ้างอิงมาจาก ; Thorn and Deitz. 1989) จำนวน 46 ข้อ คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC มีค่าตั้งแต่ .85 ถึง 1 ไว้จำนวน 34 ข้อ และแบบสอบถามความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0 ถึง 1 และได้แบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ .70 ขึ้นไป (Innes and Straker. 2003 : 5 ; อ้างอิงมาจาก ; Thorn and Deitz. 1989) จำนวน 39 ข้อ คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC มีค่าตั้งแต่ .85 ถึง 1 ไว้จำนวน 33 ข้อ

6. ทดลองครั้งที่ 1 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

7. นำผลการทดลองครั้งที่ 1 มาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ แล้วทำการทดสอบที (t – test) คัดเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05 ขึ้นไป ใต้แบบสอบถามมโนภาพแห่งตนที่ผ่านเกณฑ์ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.06 ถึง 5.16 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ขึ้นไปคัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามด้านการตระหนักรู้ในอาชีพ คัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.43 ถึง 6.66 คัดเลือกไว้ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ.05 ขึ้นไป แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา แล้วคัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ –2.83 ถึง 7.41 คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ขึ้นไป และแบบความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ คัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.27 ถึง 5.82 คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ขึ้นไป รวมทั้งหมด 120 ข้อ

8. ทดลองครั้งที่ 2 โดยนำแบบสอบถามที่คัดเลือกและปรับปรุงจากการทดลองครั้งที่ 1 ไปทดลองกับกลุ่มที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน และหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง 4 ฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ในการหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านมโนภาพแห่งตนได้ค่าความเชื่อมั่น .78 แบบสอบถามด้านการตระหนักรู้ในอาชีพได้ค่าความเชื่อมั่น .85 แบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาได้ค่าความเชื่อมั่น .92 และแบบสอบถามด้านความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระได้ค่าความเชื่อมั่น .93

9. จัดทำแบบสอบถามเป็นรูปเล่ม เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถาม

1. ตัวอย่างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน (self – concept) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน โดยเขียนเป็นประโยคบอกเล่าที่แสดงความคิดเห็นต่อตนเอง โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านสติปัญญา

1.2 ด้านสังคม

1.3 ด้านอารมณ์

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้และพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไร แล้วตอบตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย \surd ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ด้านสติปัญญา

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าเป็นคนเรียนรู้ได้เร็ว			\surd		

ด้านสังคม

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าเป็นคนเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย		\surd			

ด้านอารมณ์

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าเป็นคนร่าเริง		\surd			

การให้คะแนน โดย

ตอบมากที่สุด	5	คะแนน
ตอบมาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
ตอบน้อย	2	คะแนน
ตอบน้อยที่สุด	1	คะแนน

และถ้าข้อความเชิงนิเสธ ก็ให้คะแนนตรงกันข้าม

2. ตัวอย่างแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ เขียนเป็นประโยคข้อความที่แสดงถึงการตระหนักรู้ในอาชีพทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ด้านสภาพครอบครัว
- 2.2 ด้านชุมชนสิ่งแวดล้อม
- 2.3 ด้านการศึกษา
- 2.4 ด้านเพศ
- 2.5 ด้านสภาพร่างกาย

ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้และพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไร แล้วตอบตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย \surd ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ด้านสภาพครอบครัว

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	อาชีพพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพที่ข้าพเจ้าสนใจ			\surd		

ด้านชุมชนสิ่งแวดล้อม

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	การพูดคุยกับเพื่อน ๆ ทำให้ข้าพเจ้า ได้รู้จักอาชีพต่าง ๆ		√			

ด้านการศึกษา

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าควรจะมีความรู้พิเศษหลาย ๆ ด้านจึงจะสามารถทำงานที่ดีได้		√			

ด้านเพศ

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ผู้หญิงและผู้ชายมีความสามารถใน การทำงานได้เท่าเทียมกัน	√				

ด้านสภาพร่างกาย

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	คนที่มีสุขภาพสมบูรณ์มีโอกาสได้ ทำงานดี ๆ			√		

การให้คะแนน โดย

ตอบมากที่สุด	5	คะแนน
ตอบมาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
ตอบน้อย	2	คะแนน
ตอบน้อยที่สุด	1	คะแนน

และถ้าข้อความเชิงนิเสธก็ให้คะแนนตรงกันข้าม

3. ตัวอย่างแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาโดยเขียนเป็นประโยคบอกเล่าที่แสดงความคิดเห็นต่อสถานศึกษา มากหรือน้อยเพียงใด โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

3.1 ด้านหลักสูตร

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้และพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไร แล้วตอบตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ด้านหลักสูตร

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าได้เรียนทฤษฎีทางวิชาชีพจากวิทยาลัยเพียงพอสำหรับการประกอบอาชีพอิสระ			\checkmark		

ด้านการจัดการเรียนการสอน

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	การสอนในวิทยาลัยทำให้ข้าพเจ้าต้องการประกอบอาชีพส่วนตัว			\checkmark		

การให้คะแนน โดย

ตอบมากที่สุด	5	คะแนน
ตอบมาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
ตอบน้อย	2	คะแนน
ตอบน้อยที่สุด	1	คะแนน

และถ้าข้อความเชิงนิเสธ ก็ให้คะแนนตรงกันข้าม

4. ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความสนใจในอาชีพอิสระ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามวัดความสนใจในอาชีพอิสระ เขียนเป็นประโยคข้อความที่แสดงถึงความสนใจในอาชีพอิสระ 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ด้านความชอบ
- 4.2 ด้านความพอใจ
- 4.3 ด้านความพร้อม

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้และพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไร แล้วตอบตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ด้านความชอบ

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าชอบทำงานที่ต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง			\checkmark		

ด้านความพอใจ

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ไม่ต้องทำตามคำสั่งใคร			\checkmark		

ด้านความพร้อม

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ผู้เรียนสายอาชีพควรประกอบอาชีพส่วนตัวมากกว่าอาชีพอื่น			√		

การให้คะแนน โดย

ตอบมากที่สุด	5	คะแนน
ตอบมาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
ตอบน้อย	2	คะแนน
ตอบน้อยที่สุด	1	คะแนน

และถ้าข้อความเชิงนิเสธ ก็ให้คะแนนตรงกันข้าม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อขอความร่วมมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้บริหารสถานศึกษา ที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1
2. ติดต่อประสานงาน และขออนุญาตผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตใช้สถานที่ อุปกรณ์ และการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่าง
3. อธิบายลักษณะของเครื่องมือ วิธีการใช้เครื่องมือให้อาจารย์ผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลจากนักศึกษา
4. ชี้แจงให้นักศึกษาทราบวัตถุประสงค์ ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ผลตรงตามความเป็นจริง
5. เก็บรวบรวมเครื่องมือเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Window) ดังนี้

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
4. ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
5. สร้างสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
X_1	แทน	มโนภาพแห่งตน
X_2	แทน	การตระหนักรู้ในอาชีพ
X_3	แทน	สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
Y	แทน	ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ
β	แทน	น้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน
b	แทน	น้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
S.E. _b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
S.E. _{est}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ t
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ F
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์
R^2_{change}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เปลี่ยนไปจากเดิมเมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ทีละตัว
a	แทน	ค่าคงที่
Z'	แทน	ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระในรูปของคะแนนมาตรฐาน
Y'	แทน	ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระในรูปของคะแนนดิบ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลตามลำดับดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาและแบบสอบถามความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ
3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หุคูณระหว่างมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ
4. ค่าน้ำหนักความสำคัญของมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ
5. สมการพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนตามแบบของการวิจัยที่ได้กำหนดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดังนี้

1. ค่าสถิติของคะแนนแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และแบบสอบถามความสนใจในการประกอบอาชีพ อิสระ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

แบบสอบถาม	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.
มโนภาพแห่งตน(X_1)	150	105.29	11.01
การตระหนักรู้ในอาชีพ (X_2)	150	109.90	13.03
สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา(X_3)	150	105.47	14.81
ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ(Y)	150	113.60	15.03

จากตาราง 2 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่าคะแนนด้านการตระหนักรู้ในอาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 109.90 จากคะแนนเต็ม 150 รองลงมาคือสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.47 มโนภาพแห่งตนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.29 และค่าเฉลี่ยของความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ เท่ากับ 113.60

เมื่อพิจารณาความเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าคะแนนด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด เท่ากับ 14.81 รองลงมาคือการตระหนักรู้ในอาชีพมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.03 และมโนภาพแห่งตนมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 11.01 และเมื่อพิจารณาความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระพบว่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15.03

2. ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับ ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระมีผลการวิเคราะห์ดังปรากฏในตาราง 3

การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และ ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

ตัวพยากรณ์	X_1	X_2	X_3	Y
มโนภาพแห่งตน (X_1)	1.00	.56**	.58**	.50**
การตระหนักรู้ในอาชีพ (X_2)		1.00	.58**	.58**
สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา (X_3)			1.00	.62**
ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ (Y)				1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของมโนภาพแห่งตน (X_1) มีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การตระหนักรู้ในอาชีพ (X_2) มีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา (X_3) มีความสัมพันธ์ กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีค่าสหสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระสูงสุด คือ .62 รองลงมาคือการตระหนักรู้ในอาชีพ มีค่าเท่ากับ .58 และมโนภาพแห่งตนมีค่าเท่ากับ .50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่าง มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่าง มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

ตัวพยากรณ์	R	R ²	F
$X_1X_2X_3$.69	.48	85.31**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่าง มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า ปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .69

4. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ประสิทธิภาพของการพยากรณ์ และค่าเปลี่ยนแปลงของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เปลี่ยนไปจากเดิมเมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่ละตัว ซึ่งในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ คือ มโนภาพแห่งตน (X_1) การตระหนักรู้ในอาชีพ (X_2) สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา (X_3) กับตัวแปรเกณฑ์ คือความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ (Y) ใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบสเตปไวส์ โดยพิจารณาเลือกตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระสูงสุดก่อน และเพิ่มขึ้นอีกทีละตัว

โดยเลือกตัวแปรพยากรณ์ตัวถัดไป ที่มีค่าสหสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ สูงสุดในกลุ่มที่เหลือ ถ้าผ่านเกณฑ์ ก็จะนำเข้ามาสมการในลำดับต่อไปในลักษณะเดียวกัน จนถึงที่สุด กระบวนการ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ประสิทธิภาพของการพยากรณ์ (R^2) และ ค่าความเปลี่ยนแปลงของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เปลี่ยนไปจากเดิม เมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด ตัว (R^2_{change}) ดังปรากฏผลในตาราง 5

ตาราง 5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ประสิทธิภาพของการพยากรณ์ (R^2) และ ค่าความเปลี่ยนแปลงของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เปลี่ยนไปจากเดิมเมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด ตัว (R^2_{change}) พร้อมทดสอบนัยสำคัญทางสถิติตามวิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	R^2_{change}	F
X_3	.63	.40	.40	186.86**
X_3, X_2	.69	.48	.08	127.25**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ถูกเลือกเข้ามาก่อนคือ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา (X_3) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .63 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระซึ่งมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 40 เมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์คือการตระหนักรู้ในอาชีพ (X_2) เข้าไปพบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นเป็น .69 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการตระหนักรู้ในอาชีพ ช่วยพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระได้สูงขึ้นกว่าเดิม โดยอำนาจในการพยากรณ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 8 คือทำให้มีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 48

สรุปได้ว่าตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คือ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา (X_3) และการตระหนักรู้ในอาชีพ (X_2)

5. คำนำน้หนักความสำคัญของการพยากรณ์ ที่ส่งผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพ
อิสระ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

การหาคำน้หนักความสำคัญ ที่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพ
อิสระ ได้วิเคราะห์หาคำน้หนักความสำคัญที่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพ
อิสระ ในรูปคะแนนดิบ(b) คะแนนมาตรฐาน(β) พร้อมค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด(SE_b)
ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 คำนำน้หนักความสำคัญของการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ
ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยวิธีStepwise

ตัวพยากรณ์	b	β	SE_b	t
สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา(X_3)	.42	.41	.05	7.46**
การตระหนักรู้ในอาชีพ(X_2)	.39	.35	.06	6.36**
a	=22.48			
R	=.69			
R^2	=.48			
S.E _{est}	=10.56			
F	=127.25**			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า คำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน และคะแนนดิบ
ของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และการตระหนักรู้ในอาชีพ ส่งผลทางบวกต่อความสนใจใน
การประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีคำน้หนักความสำคัญ
ในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .41 และ .35 และในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .42 และ .39

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของ
นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สามารถพยากรณ์ได้ด้วยสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
และการตระหนักรู้ในอาชีพ ซึ่งมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 48 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานใน
การวัด 10.56

6. สมการพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ (Y) โดยใช้ตัวแปรพยากรณ์ด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา (X_3) การตระหนักรู้ในอาชีพ (X_2) สามารถนำค่าที่ได้ มาเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

6.1 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 22.48 + .42X_3 + .39X_2$$

6.2 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Zy' = .41Zx_3 + .35Zx_2$$

บทที่ 5

บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษากับความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1
2. เพื่อสร้างสมการถดถอยของปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา วิทยาลัยการอาชีพสุโขทัย โกล-ลก วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยการอาชีพรามัน วิทยาลัยการอาชีพเบตง วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก ปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพสายบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 650 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 274 คน โดยประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางยามานะ ที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (Yamane, 1967 : 886) และทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 4 ฉบับดังนี้

1. แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน จำนวน 30 ข้อ
2. แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ จำนวน 30 ข้อ
3. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา จำนวน 30 ข้อ
4. แบบสอบถามความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 30 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อขอความร่วมมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้บริหารสถานศึกษา ที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1
2. ติดต่อประสานงาน และขออนุญาตผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตใช้สถานที่ อุปกรณ์ และการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นสูง (ปวส.)
3. อธิบายลักษณะของเครื่องมือ วิธีการใช้เครื่องมือให้อาจารย์ผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลจากนักศึกษา
4. ชี้แจงให้นักศึกษาทราบวัตถุประสงค์ ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ผลตรงตามความเป็นจริง
5. เก็บรวบรวมเครื่องมือเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หุคูณ
4. ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หุคูณ
5. สร้างสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

สรุปผล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม ด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ผลการตอบแบบสอบถาม มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ซึ่งมีคะแนนเต็ม 150 คะแนนพบว่าคะแนนด้านการตระหนักรู้ในอาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 109.90 จากคะแนนเต็ม 150 รองลงมาคือสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.47 มโนภาพแห่งตนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.29 และค่าเฉลี่ยของความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระเท่ากับ 113.61

เมื่อพิจารณาความเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าคะแนนด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด เท่ากับ 14.81 รองลงมาคือการตระหนักรู้ในอาชีพมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.03 และมโนภาพแห่งตนมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 11.01 และเมื่อพิจารณาความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระพบว่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15.03

2. ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หุคูณ ระหว่าง มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ พบว่าปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มี

ความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .69

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของมโนภาพแห่งตน (X_1) มีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .50 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การตระหนักรู้ในอาชีพ (X_2) มีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .58 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา (X_3) มีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .62 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ พบว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีค่าสหสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระสูงสุดคือ .62 รองลงมาก็คือการตระหนักรู้ในอาชีพ มีค่าเท่ากับ .58 และมโนภาพแห่งตนมีค่าเท่ากับ .50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .69

3. คำนวณน้ำหนักความสำคัญของ มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

ตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คือ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .63 และมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ การตระหนักรู้ในอาชีพ เข้าไปสามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระได้ โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .69 มีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 48 โดยอำนาจในการพยากรณ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ มโนภาพแห่งตนเข้าไป ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .69 คงเดิม และมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 48 เท่าเดิม แสดงว่าปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตนไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระได้ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

4. สมการพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

$$Y' = 22.48 + .42X_3 + .39X_2$$

$$Zy' = .41Zx_3 + .35Zx_2$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยทั้ง 3 ด้านซึ่งได้แก่ มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .69 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ด้วยเหตุผลที่ว่า มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เป็นตัวแปรสำคัญของความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของภานุตา อุทุมพร (2544 : 53) ที่พบว่ามโนภาพแห่งตนการตระหนักรู้ในอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความสนใจอาชีพด้านธุรกิจ ผลการวิจัยของ วชิร โอภิชากร (2541 : 147) พบว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีอิทธิพลโดยตรงในการส่งเสริมความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระ เช่นเดียวกับชูเปอร์ และไครต์ ที่กล่าวว่าความสนใจที่ได้จากแบบสำรวจเป็นการประเมินความสนใจในอาชีพนั้น ๆ ซึ่งทอลเบอร์ท กล่าวว่า ความสนใจที่ได้จากแบบสำรวจมีความแน่นอนกว่าความสนใจที่แสดงออกด้วยกริยาอาการ (จิระพร จงศรี. 2545 : 18; อ้างอิงจาก Super and Crites.1968 และ Tobert. 1974) ดังที่ซิกเลอร์ (Ziegler.1970 : 13) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและความคิดรวบยอดในอาชีพนั้น ๆ กับความสนใจในอาชีพ พบว่าบุคคลจะเลือกอาชีพใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและการเลือกประกอบอาชีพของบุคคล เช่นเดียวกับ ทฤษฎีความต้องการทางอาชีพของฮอปพอก (Hoppock. 1957 : 56) ที่กล่าวว่าพัฒนาการทางอาชีพเริ่มจากจุดที่บุคคลตระหนักว่า มีอาชีพบางชนิดที่ทำให้เขาได้รับความพึงพอใจสนองตอบความต้องการของเขาได้ ฉะนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ มโนภาพแห่งตนการตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ที่แสดงว่าสามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีเพียง 2 ค่าคือ การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .69 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนมโนภาพแห่งตนไม่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ดังนี้

2.1 มโนภาพแห่งตน ไม่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระได้ เนื่องจากเมื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ส่งผลต่อตัวเกณฑ์สูง ด้วยวิธีสเต็ปไวส์ มีค่าผ่านเกณฑ์ที่สามารถเข้าสมการได้เพียง 2 ตัวคือ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กับการตระหนักรู้ในอาชีพ ส่วนมโนภาพแห่งตนไม่สามารถนำมาเข้าสมการพยากรณ์ได้ อาจเป็นเพราะมโนภาพแห่งตนเป็นการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเองทุก ๆ ด้านซึ่งผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังเช่น เกล (Gale, 1969 : 34) กล่าวว่ามโนภาพแห่งตน เป็นการกระทำตามความเป็นจริงของบุคคลในการยอมรับ หรือปฏิเสธในสภาพการณ์ที่ตนได้รับ เช่นเดียวกับทฤษฎีมโนภาพแห่งตน ของโรเจอร์ (Rogers, 1951 : 7) ได้อธิบายไว้ว่า มโนภาพแห่งตนเป็นการมองตนเองโดยการรับรู้และใคร่ครวญ จากเจตคติ และการสร้างความฝันให้เป็นจริง เป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญที่นำไปสู่การสร้างพฤติกรรม ที่แสดงออกมาเป็นความสนใจ เช่นเดียวกับ เรมี (Raimy, 1948 : 28) ที่ได้อธิบายมโนภาพแห่งตนว่าเป็นการรับรู้สิ่งต่างๆ ที่ถูกจัดให้เป็นระบบมากหรือน้อย ที่มีผลมาจากการสังเกต ตน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะในช่วงเวลาหรือวิกฤตการณ์ที่บุคคลนั้นต้องตัดสินใจเลือก หรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เหมาะกับตนเอง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปัจจัยด้านมโนภาพแห่งตน ไม่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

2.2 การตระหนักรู้ในอาชีพและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระได้โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .69 และมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ร้อยละ 48 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิร โอธิภากร (2541:147) ที่พบว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีอิทธิพลโดยตรงในการเสริมสร้างความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระโดยกล่าวว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง การสอนและฝึกทักษะทางวิชาชีพเฉพาะสาขาเพื่อประกอบอาชีพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งธุรกิจส่วนตัว และ ภาณุตา อุทุมพร (2544: 54) พบว่า การตระหนักรู้ในอาชีพส่งผลทางบวกต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับเคอร์รี่ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2529 ; อ้างอิงมาจาก Curri, 1975) กล่าวว่า การตระหนักรู้ในอาชีพเป็นการที่บุคคลใช้ความรู้สึกสำนึกในประสบการณ์ชีวิตที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาอาชีพ หรือการพิจารณาอาชีพจากความเชื่อของตนเอง โดยดูจากการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่แสดงออกมาว่าเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์และมีประโยชน์ต่อตนเองจะเห็นว่าหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการฝึกทักษะทางวิชาชีพ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนในสถานประกอบการ และการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา จัดในลักษณะการให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะทางวิชาชีพ

ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทดลองประกอบอาชีพอิสระจริง ๆ จึงทำให้สภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และการตระหนักรู้ในอาชีพมีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระอย่างสูง และสามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระได้ ดังนั้นบุคลากรทางการศึกษาควรมีการส่งเสริมทักษะทางวิชาชีพ และจัดรูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดหลักสูตรพิเศษในสถานศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประสบความสำเร็จในการที่จะออกไปประกอบอาชีพอิสระได้อย่างสมบูรณ์
2. เนื่องจากปัจจัยทั้ง 3 ด้าน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ดังนั้นฝ่ายแนะแนว ผู้ปกครอง ควรที่จะศึกษาพฤติกรรม โดยการสังเกตหรือตรวจสอบเกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ ความพร้อม ของนักศึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อที่จะได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำในการเลือกเรียนสาขาวิชาชีพที่เหมาะสมกับนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจให้กับนักศึกษาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพอื่น ๆ ที่นักศึกษาสนใจ เพื่อให้ฝ่ายแนะแนวตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดแผนการเรียนในสถานศึกษา ได้อย่างเหมาะสม
2. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะนักศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรม ดังนั้นควรทำการศึกษานักศึกษาประเภทวิชาอื่น ๆ ว่าจะส่งผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระอย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คมเพชร นัฏรศุภกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- จำเนียร ช่วงโชติ. ข้อเสน�햄ศทางอาชีพ. กรุงเทพฯ : ป. สัมพันธ์พาณิชย์, 2524.
- เฉลียว บุรีภักดี. แนวโน้มนัการทำงานของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ทบวงมหาวิทยาลัยและสมาคมอาเซียน, 2529.
- คำรง บำรุงตา. การเจาะลึกการประกอบอาชีพอิสระของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับปวช. วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2539.
- ทิพวัล ถือคำ. เจตคติต่อการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนและบุคลากรซึ่งรับผิดชอบด้านการศึกษาในระดับโรงเรียน เขตการศึกษา 4: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2532.
- นัยนา อ่างสันติกุล. การวิเคราะห์องค์ประกอบสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2540.
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยพิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : เจริญดีการพิมพ์, 2542.
- เบญจมาศ โพธิ์น้อย. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ พฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่พัฒนาชนบทระดับตำบล ในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.
- ประมวล วิทยากร. ถ่านิยมในอาชีพและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนครสวรรค์. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- ประสาร ทิพย์ธรา. คู่มือประกอบการศึกษาจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2521.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล, ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพฯ, 2535.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. เอกสารประกอบการสอนแนะแนว 515 ทฤษฎีพัฒนาอาชีพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- พรรณทิพย์ เกษะนันท์. “อัตมโนภาพ” ประมวลบทความทางจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2517.
- ภาณุตา อุทุมพร. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ กับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจของ

- นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 . วิทยานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.
- ยุพิน ประจวบเหมาะ. การประกอบอาชีพอิสระ หนทางแก้ปัญหการว่างงานของบัณฑิต, 2531.
- ยุพิน องคานนท์. ทัศนคติ ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ: วิทยานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2533.
- รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์. เอกสารคำสอนวิชา วศ. 306. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2533.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2542.
- ละม้ายมาศ ศรีทนต์. ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2510.
- วชิร โอภิชากร. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระ และการรับรู้ถึงประสิทธิภาพแห่งตนต่อการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพฯ : ภาคจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- วัฒนาพร จันทร์พรม. ผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจอาชีพช่างเสริมสวยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองทุ่มมโนนหาดวิทยา. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- สัจญา จัดदानนท์. การศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ. ปรียญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. การแนะแนวอาชีพในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.
- สำเริง บุญเรืองรัตน์. “การวัดทัศนคติและความสนใจ,” วารสารการวัดผลการศึกษา. 3,2 (กันยายน – ธันวาคม 2524) :8
- สุชีราภรณ์ ชูวานนท์. เหตุผลในการเลือกประกอบอาชีพอิสระประเภทต่าง ๆ ของผู้ประกอบการในจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2532.
- อำเภอ ศิริพัฒน์. “ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง” ครุศาสตร์ 2,3 : 5-6 2515.
- Combs, Arther W. and Donal Snygg. Individual Behavior. ed.New York : Harper,1959.
- Dewey. John. Dictionary of Education. New York : Philosophical Library, 1959.

- Dickens, Alice Moss. "Career Awareness: An Investigation of Career Awareness of Inner-City Students in structured and Conventional Programs," Dissertation Abstracts International. 2502 –A:may; 1984.
- Dinkmeyer, Don O. Child Development: The Emerging Self. New Delhi :Prentice – Hall India, 1965.
- Freeland, Franklin Ross. " A Career Awareness Instructional Program of Realistic Occupational Opportunities and Its Effect on Navajo High School Seniors," Dissertation Abstracts International. 36: 1941 –A; October, 1975.
- Gale, Raymon F. Development Behavior : A Humanistic Approach. The Mc Millian Company, 1969.
- Ginzberg , E. The development of Human Resources. New York, McGraw – Hill Inc, 1966.
- Hurlock, Elizabeth B. Personality Development. New York : McGraw –HillBook Company, Inc., 1974.
- Jersild, Arthour T. The Psychology of Adolescence. New York: McMillan ,1963.
- Kando, Thomas M. Social Interaction. New York: The C.V. Mosley ,Louis, 1977.
- Kendler, Howard H. Basic Psychology. New York: Appleton Century Grafts. 1963.
- Korman, A.K. " Self – Esteem as Moderater of the Relationship between Self – Perceived Abilities and Vocational choice," Journal of Applied Psychology. 15:65-67; April, 1967.
- Mehrens, William A, and Lehmann, Irvin J. Standardized Tests in Education. Holt, Rinehart and Winston, 1969.
- Nash, Judith Marguerite. "An Investigation of the Effects of A Career Awareness Program at the Elementary School level, 2-6," Dissertation Abstracts International. 39:2052-A; October, 1978.
- Nunnally, Jum C., Jr. Test and Measurement. New York : McGraw – Hill, 1959.
- Rogers, Carl R. Client – Centered Therapy. Boston:Houghton Mifflin Co., 1951.
- Super, Donald E. The Psychology of Career. New York : Harper and Row Publishers, 1957.
- Thorndike, Robert J. and Elizabeth p. Hagen Measurement and Evaluation in psychologie and Education. 4 ed. Sidney : John Wiley and Sons, 1977.

Ziegler, Danial J. “ Self Concept, Occupation Member Concept and Occupational Interest Area Relationship in Male College Student.” Journal of Counseling Psychology. 17 (2) : 123 –126 ; February , 1970.

Yamane,T. Elementary Sampling Theory. London : Prentice – Hall, Inc, 1967.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัดผล

1. ผศ. สุเทพ สันติวรานนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
2. นายทวี ทองคำ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
3. นางปรีญา ตันวิวัฒน์	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพศึกษภาคใต้
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา

1. ผศ. สุวิมล นราองอาจ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
2. นางวัชรภรณ์ นิยม	วิทยาลัยเทคนิคยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
3. นางวรรณิ คงแป้น	วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี อำเภอเมือง
จังหวัดปัตตานี
4. นาวสาววิจิตรา สายอ่อง	วิทยาลัยเทคนิคยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ภาคผนวก ข

ตารางค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ตาราง 7 (ต่อ)

ชื่อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญคนที่							IOC
	1	2	3	4	5	6	7	
27	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
28	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
29	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
30	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
31	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
32	+1	+1	+1	+1	0	+1	+1	.85
33	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
34	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
35	+1	+1	+1	+1	0	+1	+1	.85
36	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
37	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
38	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
39	+1	+1	+1	0	0	+1	+1	.71
40	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
41	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
42	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
43	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
44	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
45	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
46	+1	+1	+1	+1	0	+1	+1	.85
47	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
48	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
49	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
50	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85

ตาราง 9 (ต่อ)

ชื่อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญคนที่							IOC
	1	2	3	4	5	6	7	
25	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
26	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
27	+1	+1	+1	-1	0	+1	+1	.57
28	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85
29	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85
30	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
31	+1	+1	0	-1	-1	+1	-1	0
32	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
33	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1
34	+1	+1	+1	+1	0	+1	0	.71
35	+1	+1	+1	-1	-1	+1	-1	.14
36	+1	+1	+1	-1	-1	+1	+1	.42
37	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85
38	+1	+1	0	+1	+1	+1	-1	.57
39	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85
40	+1	+1	0	0	-1	+1	-1	.14
41	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85
42	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85
43	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85
44	+1	+1	0	-1	-1	+1	+1	.28
45	+1	+1	0	-1	-1	+1	+1	.28
46	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85
47	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85
48	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85
49	+1	+1	0	+1	+1	+1	-1	.57
50	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	.85

ภาคผนวก ค
ตารางค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (t-test) แบบสอบถามด้านมโนภาพแห่งตน

ข้อที่	t-test	การคัดเลือก	ข้อที่	t-test	การคัดเลือก
1	1.312	ตัดทิ้ง	21	4.296**	นำไปใช้
2	2.195*	นำไปใช้	22	3.231**	นำไปใช้
3	3.616**	นำไปใช้	23	3.425**	นำไปใช้
4	4.583**	นำไปใช้	24	3.392**	นำไปใช้
5	1.302	ตัดทิ้ง	25	4.090**	นำไปใช้
6	1.298	ตัดทิ้ง	26	4.017**	นำไปใช้
7	2.521*	นำไปใช้	27	3.167**	นำไปใช้
8	5.165**	นำไปใช้	28	2.066*	นำไปใช้
9	2.781**	นำไปใช้	29	4.656**	นำไปใช้
10	4.074**	นำไปใช้	30	3.151**	นำไปใช้
11	2.488*	นำไปใช้	31	1.752	ตัดทิ้ง
12	2.724**	นำไปใช้	32	1.206	ตัดทิ้ง
13	2.807**	นำไปใช้	33	3.055**	นำไปใช้
14	2.616*	นำไปใช้	34	.790	ตัดทิ้ง
15	2.078*	นำไปใช้	35	2.807**	นำไปใช้
16	3.192**	นำไปใช้	36	4.126**	นำไปใช้
17	3.424**	นำไปใช้			
18	3.722**	นำไปใช้			
19	4.293**	นำไปใช้			
20	4.414**	นำไปใช้			

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (t-test) แบบสอบถามด้านการตระหนักรู้ในอาชีพ

ข้อที่	t-test	การคัดเลือก	ข้อที่	t-test	การคัดเลือก
1	4.462**	นำไปใช้	20	5.422**	นำไปใช้
2	3.223**	นำไปใช้	21	2.325*	ตัดทิ้ง
3	4.236**	นำไปใช้	22	5.035**	นำไปใช้
4	3.980**	นำไปใช้	23	4.1149**	นำไปใช้
5	4.467**	นำไปใช้	24	4.298**	นำไปใช้
6	5.840**	นำไปใช้	25	4.709**	นำไปใช้
7	5.035**	นำไปใช้	26	3.835**	นำไปใช้
8	5.959**	นำไปใช้	27	1.719*	ตัดทิ้ง
9	4.575**	นำไปใช้	28	2.803**	นำไปใช้
10	5.415**	นำไปใช้	29	2.737**	นำไปใช้
11	4.590**	นำไปใช้	30	2.124*	ตัดทิ้ง
12	5.412**	นำไปใช้	31	1.076	ตัดทิ้ง
13	3.868**	นำไปใช้	32	1.554	ตัดทิ้ง
14	3.844**	นำไปใช้	33	2.589*	นำไปใช้
15	3.106**	นำไปใช้	34	.863	ตัดทิ้ง
16	6.666**	นำไปใช้	35	2.432*	นำไปใช้
17	5.009**	นำไปใช้	36	2.449*	นำไปใช้
18	4.629**	นำไปใช้	37	-2.356*	ตัดทิ้ง
19	5.047**	นำไปใช้			

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (t-test) แบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อม
 ในสถานศึกษา

ข้อที่	t-test	การคัดเลือก	ข้อที่	t-test	การคัดเลือก
1	4.670**	นำไปใช้	18	3.003**	นำไปใช้
2	4.411**	นำไปใช้	19	2.830**	นำไปใช้
3	5.077**	นำไปใช้	20	1.470	ตัดทิ้ง
4	7.417**	นำไปใช้	21	4.330**	นำไปใช้
5	2.771**	ตัดทิ้ง	22	-2.892**	นำไปใช้
6	3.659**	นำไปใช้	23	2.861**	ตัดทิ้ง
7	3.237**	นำไปใช้	24	3.061**	นำไปใช้
8	5.872**	นำไปใช้	25	3.133**	นำไปใช้
9	4.507**	นำไปใช้	26	4.602**	นำไปใช้
10	2.550*	ตัดทิ้ง	27	4.126**	นำไปใช้
11	4.941**	นำไปใช้	28	3.654**	นำไปใช้
12	3.777**	นำไปใช้	29	3.797**	นำไปใช้
13	5.941**	นำไปใช้	30	4.097**	นำไปใช้
14	3.703**	นำไปใช้	31	4.921**	นำไปใช้
15	4.032**	นำไปใช้	32	3.703**	นำไปใช้
16	3.935**	นำไปใช้	33	3.417**	นำไปใช้
17	4.370**	นำไปใช้	34	3.601**	นำไปใช้

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (t-test) แบบสอบถามด้านความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

ข้อที่	t-test	การคัดเลือก	ข้อที่	t-test	การคัดเลือก
1	4.378**	นำไปใช้	17	3.049**	นำไปใช้
2	3.708**	นำไปใช้	18	2.097*	ตัดทิ้ง
3	4.894**	นำไปใช้	19	5.829**	นำไปใช้
4	3.468**	นำไปใช้	20	2.589*	นำไปใช้
5	3.179**	นำไปใช้	21	-3.032**	นำไปใช้
6	3.859**	นำไปใช้	22	3.585**	นำไปใช้
7	4.554**	นำไปใช้	23	4.725**	นำไปใช้
8	5.782**	นำไปใช้	24	4.265**	นำไปใช้
9	1.306	ตัดทิ้ง	25	3.395**	นำไปใช้
10	2.404*	นำไปใช้	26	.962	ตัดทิ้ง
11	2.375*	นำไปใช้	27	4.704**	นำไปใช้
12	4.202**	นำไปใช้	28	2.776**	นำไปใช้
13	3.559**	นำไปใช้	29	4.677**	นำไปใช้
14	3.469**	นำไปใช้	30	3.395**	นำไปใช้
15	2.781**	นำไปใช้	31	3.920**	นำไปใช้
16	3.070**	นำไปใช้	32	4.221**	นำไปใช้
			33	2.973**	นำไปใช้

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มี 4 ฉบับ
2. ให้นักศึกษาอ่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อ ว่าตรงกับความคิดเห็นความรู้สึกรักของนักศึกษาเพียงใดจากข้อความในแต่ละฉบับมี 30 ข้อ ซึ่งไม่มีคำตอบข้อใดถูกหรือผิด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือให้ตรงกับความรู้สึกความคิดเห็นที่แท้จริงของนักศึกษา ดังนี้

มากที่สุด	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นความจริงมากที่สุด
มาก	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นความจริงมาก
ปานกลาง	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นจริงปานกลาง
น้อย	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นจริงน้อย
น้อยที่สุด	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าจะทราบข่าวงานอาชีพต่าง ๆ จากเพื่อน	✓				
00	ข้าพเจ้าเป็นคนคล่องแคล่วว่องไว			✓		

จากข้อ 0 นักศึกษามีความคิดเห็นว่าข้อความนี้เป็นจริงมากที่สุด นักศึกษาจึงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องมากที่สุด

จากข้อ 00 นักศึกษามีความคิดเห็นว่าข้อความนี้เป็นจริงปานกลาง นักศึกษาจึงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องปานกลาง

โปรดตอบทุกฉบับและทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ผล

ขอขอบคุณในการให้ข้อความจริง

1.แบบสอบถามด้านมโนภาพแห่งตน

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่านักศึกษามีความรู้สึก หรือความคิดเห็น ในด้านมโนภาพแห่งตนอย่างไร ตอบตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับระดับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักศึกษา

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	1.1 ด้านสติปัญญา ข้าพเจ้าเรียนได้ดีในทุกรายวิชา					
2	ข้าพเจ้าสามารถแก้ปัญหาโจทย์ที่ต้องใช้ในการวิเคราะห์ได้ถูกต้อง					
3	ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้จากบทเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					
4	ข้าพเจ้าศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากวิชาต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย					
5	ข้าพเจ้าจะวางแผนและจัดระเบียบในการปฏิบัติงาน					
6	ข้าพเจ้าสามารถเลือกใช้เครื่องมือในการปฏิบัติได้เหมาะสมกับลักษณะของงานที่ปฏิบัติ					
7	ข้าพเจ้าสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด					
8	ข้าพเจ้ามีทักษะในการคำนวณ					
9	ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างภาคภูมิใจ					
	1.2 ด้านสังคม					
10	ข้าพเจ้าเป็นคนเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย					
11	ข้าพเจ้ามีเพื่อนสนิทหลายคน					
12	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมในละแวกบ้านหรือหมู่บ้าน					

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13	ข้าพเจ้าพูดคุยกับคนอื่นอย่างไม่ลำบากใจ					
14	ข้าพเจ้าหักทลายคนอื่น ๆ ก่อนเสมอ					
15	ข้าพเจ้ามีกิจกรรมร่วมกับครอบครัว และญาติของข้าพเจ้าอยู่เสมอ					
16	ข้าพเจ้าสามารถพูดคุยได้อย่างปกติกับคนที่ข้าพเจ้าไม่ชอบ					
17	เพื่อนมักเลือกข้าพเจ้าทำงานในกลุ่มเดียวกันเสมอ					
18	ข้าพเจ้าเป็นคนที่เพื่อน ๆ ยอมรับ					
19	ข้าพเจ้าได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน ๆ					
20	ข้าพเจ้าสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสถานประกอบการได้อย่างดี					
21	ข้าพเจ้าสามารถพูดคุยได้กับคนทุกวัย					
22	ข้าพเจ้าสามารถพูดคุยกับเพื่อน ๆ ได้ทุกเรื่อง					
23	ข้าพเจ้าสามารถพูดคุยกับเจ้าของสถานประกอบการได้ดี					
24	ข้าพเจ้าได้รับการยอมรับจากเจ้าของสถานประกอบการ					
25	เจ้าของสถานประกอบการไว้วางใจข้าพเจ้าในการทำงาน					
26	1.3 ด้านอารมณ์ ข้าพเจ้าสามารถควบคุมอารมณ์ในขณะที่กำลังโกรธ					
27	ข้าพเจ้าเก็บความรู้สึกได้ดี					
28	ข้าพเจ้ายอมรับในการทำงานที่ผิดพลาด					
29	ข้าพเจ้าชอบคุยโอ้อวดตนเอง					
30	ข้าพเจ้าเป็นคนอดทน					

2.แบบสอบถามด้านการตระหนักรู้ในอาชีพ

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่านักศึกษามีความรู้สึก หรือความคิดเห็น ในด้านการตระหนักรู้ในอาชีพอย่างไร ตอบตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย✓ ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับระดับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักศึกษา

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	2.1 ด้านสภาพครอบครัว ข้าพเจ้าสามารถเรียนรู้อาชีพได้จากพ่อแม่					
2	อาชีพของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพที่ข้าพเจ้าสนใจ					
3	ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจในงานที่สมาชิกในครอบครัวทำ					
4	ข้าพเจ้าสามารถทำงานได้ดีโดยดูจากงานที่สมาชิกในครอบครัวทำ					
5	งานของครอบครัวมีส่วนช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพของข้าพเจ้า					
6	พ่อแม่ของข้าพเจ้ามีส่วนช่วยในการเลือกประกอบอาชีพ					
7	การพูดคุยกับคนในครอบครัว มีส่วนช่วยในการเลือกอาชีพของข้าพเจ้า					
8	2.2ด้านชุมชนสิ่งแวดล้อม เพื่อนของข้าพเจ้ามีส่วนช่วยในการเลือกประกอบอาชีพ					
9	การพูดคุยกับเพื่อนบ้านเรื่องการทำงานมีส่วนช่วยในการเลือกอาชีพของข้าพเจ้า					

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10	การพูดคุยกับกลุ่มเพื่อน ๆ มีส่วนช่วยให้ข้าพเจ้ารู้จักอาชีพต่าง ๆ					
11	ข้าพเจ้าจะทราบข่าวงานอาชีพต่าง ๆ ได้จากเพื่อน					
12	ข้าพเจ้าจะทราบข่าวงานอาชีพต่าง ๆ ได้จากเพื่อน					
13	การเรียนรู้เรื่องงานที่เพื่อน ๆ ทำช่วยให้ข้าพเจ้าได้นำไปพิจารณาเกี่ยวกับการทำงานที่จะทำในอนาคต					
14	การเรียนรู้เรื่องงานที่เพื่อน ๆ ทำช่วยให้ข้าพเจ้าได้นำไปพิจารณาเกี่ยวกับการทำงานที่จะทำในอนาคต					
15	ข้าพเจ้าสามารถเลือกประกอบอาชีพได้ดี ถ้าได้ทราบข่าวว่าเพื่อนของข้าพเจ้าทำงานอะไรบ้าง					
16	การรู้ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในชุมชนทำให้ข้าพเจ้าเลือกงานที่ดีได้					
17	ข้าพเจ้าจะทราบข่าวการประกอบอาชีพต่าง ๆ จากชุมชน					
18	เพื่อนบ้านของข้าพเจ้าจะช่วยแนะนำอาชีพต่าง ๆ ให้ข้าพเจ้า					
19	2.3 ด้านการศึกษา การศึกษาช่วยให้ข้าพเจ้ามีงานทำอย่างไรอย่างหนึ่งเป็นอาชีพ					
20	ข้าพเจ้าควรมีความรู้พิเศษหลาย ๆ ด้านจึงจะสามารถทำงานที่ดีได้					

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21	การมีผลการเรียนที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานที่ดี					
22	แม้ว่าข้าพเจ้าได้ทำงานแล้ว แต่การศึกษาเพิ่มเติมช่วยให้ข้าพเจ้าทำงานก้าวหน้าขึ้น					
23	การได้รับการฝึกทักษะทางอาชีพ จะช่วยให้การทำงานมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น					
24	ถ้าข้าพเจ้ามีความรู้พิเศษเพิ่มขึ้นข้าพเจ้าจะหางานที่ดีได้ง่ายขึ้น					
25	2.4 ด้านเพศ ผู้หญิงและผู้ชายมีความสามารถในการทำงานได้เท่าเทียมกัน					
26	งานอุตสาหกรรมเหมาะกับผู้ชาย					
27	งานบริการเหมาะกับผู้หญิง					
28	2.5 ด้านสภาพร่างกาย คนที่มีสุขภาพสมบูรณ์มีโอกาสได้ทำงานดี ๆ					
29	การทำงานให้ได้ผลดี ต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพทางกายที่ดี					
30	คนพอมจะมีความคล่องแคล่วในการทำงาน					

3.แบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้อย่างถี่ถ้วนแล้วพิจารณาว่านักศึกษามีความรู้สึกรู้สึก หรือความคิดเห็น ในด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างไร ตอบตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับระดับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักศึกษา

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	3.1 ด้านหลักสูตร ข้าพเจ้าได้เรียนทฤษฎีทางวิชาชีพจากวิทยาลัย เพียงพอสำหรับการประกอบอาชีพอิสระ					
2	ข้าพเจ้าได้ฝึกภาคปฏิบัติทางวิชาชีพจากวิทยาลัย เพียงพอแก่การประกอบอาชีพอิสระ					
3	ข้าพเจ้าได้เรียนรู้การจัดการทางธุรกิจเพียงพอแก่ การประกอบอาชีพอิสระ					
4	การสอนในวิทยาลัยทำให้ข้าพเจ้าต้องการ ประกอบอาชีพส่วนตัว					
5	หลักสูตรที่นักศึกษาเรียน เหมาะที่จะออกไป ประกอบอาชีพอิสระ					
6	เนื้อหาในแต่ละรายวิชา เหมาะสมกับระดับชั้น ของนักศึกษา					
7	หลักสูตรที่เรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหา ในการประกอบอาชีพได้					
8	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับ สภาพการณ์ในปัจจุบัน					
9	หลักสูตรและวิชาเรียนมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมี ทักษะในการประกอบอาชีพได้					
10	หลักสูตรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ ในรายวิชาเรียน มาเทียบโอนความรู้ได้					

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	ระยะเวลาเรียนในรายวิชา มีความเหมาะสม					
12	หลักสูตรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีประสบการณ์สามารถเทียบโอนผลการเรียนได้					
13	รายวิชาที่นำไปเรียนในสถานประกอบการ มีความเหมาะสม					
14	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ผลงานตนเอง					
15	สถานศึกษาได้จัดฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญให้กับผู้เรียน					
16	ในการฝึกงานของข้าพเจ้าไม่เกี่ยวกับการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจอิสระ					
17	3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีอาชีพระหว่างเรียน					
18	ครูฝึกในสถานประกอบการเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ					
19	ระยะเวลาในการฝึกที่สถานประกอบการมีความเหมาะสม					
20	ครูฝึกทำการประเมินผลการเรียนในสถานประกอบการอย่างรอบคอบตรวจสอบได้					
21	ห้วงเวลาในการนำรายวิชาไปเรียนในสถานประกอบการมีความเหมาะสม					
22	ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้ที่ได้จากสถานประกอบการนำไปใช้ในการทำงานจริงได้					
23	ครูฝึกในสถานประกอบการมีทักษะในการสอนที่ดี					

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
24	ครูฝึกในสถานประกอบการสอนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติได้สอดคล้องกัน					
25	เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ในการเรียน มีเพียงพอ					
26	การนำรายวิชาไปเรียนในสถานประกอบการ ข้าพเจ้าได้ฝึกประสบการณ์เต็มศักยภาพ					
27	ในการนำรายวิชาไปเรียนในสถานประกอบการ ทำให้ข้าพเจ้าได้รู้ช่องทางในการประกอบอาชีพ อิสระ					
28	กิจกรรมการสอนในสถานศึกษา ผู้สอนเน้น ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง					
29	การเรียนการสอนในวิชาชีพทำให้ผู้เรียน มีความ ตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระ					
30	การจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถ ประเมินความสามารถของตนเองได้					

4. แบบสอบถามความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้อย่างละเอียดแล้วพิจารณาว่านักศึกษามีความรู้สึกรู้สึก หรือความคิดเห็น ในด้านความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระอย่างไร ตอบตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับระดับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักศึกษา

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	4.1 ด้านความชอบ การประกอบอาชีพอิสระ จะต้องใช้ความอดทนสูง					
2	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง					
3	อาชีพอิสระปฏิบัติงานได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว					
4	การประกอบอาชีพอิสระเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ					
5	อาชีพอิสระต้องใช้ไหวพริบและปฏิภาณสูง					
6	อาชีพอิสระมีความมั่นคงสูง					
7	อาชีพอิสระมีโอกาสขยายกิจการได้ง่ายตลอดเวลา					
8	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ได้ใช้ความรู้ที่ศึกษามา					
9	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ท้าทายความสามารถ					
10	อาชีพอิสระมีโอกาสแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์					
11	การประกอบอาชีพอิสระทำให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น					
12	ข้าพเจ้าชอบทำงานที่ต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง					

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ทำทาสร้างความ ตื่นตัวให้กับผู้ประกอบการ					
14	อาชีพอิสระช่วยทำให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้น					
15	อาชีพอิสระเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน					
16	ผู้ประกอบการอาชีพอิสระเป็นผู้มีความ ทะเยอทะยาน					
4.2 ความพอใจ						
17	ข้าพเจ้ามีความสุขมากถ้าได้ประกอบ อาชีพอิสระที่ข้าพเจ้าชอบ					
18	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับข้าพเจ้า					
19	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่มีเวลาอยู่กับ ครอบครัวทำให้ครอบครัวอบอุ่น					
20	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่สร้างความหวังให้กับ ผู้ที่กำลังหางาน					
21	อาชีพอิสระทำให้มีความสุขในการทำงาน					
4.3 ด้านความพร้อม						
22	ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระมีโอกาสสร้าง ความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลในสังคม					
23	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว					
24	อาชีพอิสระทำให้มีโอกาสรู้จักกับบุคคล หลายสาขาอาชีพ					
25	อาชีพอิสระสามารถช่วยแก้ปัญหาในสังคม ได้					
26	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ต้องศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมอยู่เสมอ					

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
27	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ต้องเสียสละให้กับสังคม					
28	ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการประกอบอาชีพอิสระ					
29	ผู้เรียนสายอาชีพควรประกอบอาชีพส่วนตัวมากกว่าอาชีพอื่น					
30	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ช่วยให้บุคคลปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ง่าย					

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ
ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.)
ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

บทคัดย่อ
ของ
เลิศลักษณ์ ชูเลิศ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
พฤษภาคม 2549

การศึกษาครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยบางประการ กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการ ได้แก่ มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ที่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ และสร้างสมการพยากรณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 274 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มี 4 ฉบับ คือ แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า ปัจจัยทั้ง 3 ประการมีความสัมพันธ์กับความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .69 แต่เมื่อวิเคราะห์ด้วย สเต็ปไวส์ ค่าน้ำหนักการตระหนักรู้ในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .69 และมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 48 ส่วนมโนภาพแห่งตนไม่สามารถพยากรณ์ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงได้

สามารถเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Y' = 22.48 + .42X_3 + .39X_2$$

$$Zy' = .41Zx_3 + .35Zx_2$$

**A STUDY OF FACTORS RELATING TO THE INTEREST IN PURSUIT OF
INDEPENDENT CAREERS OF STUDENTS AT LEVEL OF HIGHER
VOCATIONAL CERTIFICATE IN VOCATIONAL INSTITUTIONS
OF SOUTHERN REGION 1**

**AN ABSTRACT
BY
LEADLUCK CHULEAD**

**Presented to Thaksin University in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Measurement**

May 2006

This research study aimed to study relations of some factors to the interest in pursuit of independent careers of students at higher vocational certificate level, to find out the weight of importance of some factors, namely, self-concept, career awareness, and environment of educational institution, that could predict the interest in pursuit of independent career, and to formulate predictive equations. The sample of the study, by means of multi-stage random sampling, consisted of 274 students at higher vocational certificate level in vocational institutions of southern region 1 in the second term of the 2005 academic year. The instruments used were four questionnaires on self-concept, career awareness, environment of educational institution, and interest in pursuit of independent career. The data analysis made use of basic statistics and multiple regression analysis.

The findings of the study were as follows. The three factors related to the students' interest in pursuit of independent careers at the .01 level of statistical significance, with a multiple correlation coefficient value of .69. By stepwise analysis, the weights of career awareness and environment of educational institution could predict the students' interest in pursuit of independent career at the .01 level of statistical significance, with a multiple correlation coefficient value of .69 and predictive efficiency at 48 per cent, while self-concept could not predict the students' interest in pursuit of independent career.

The following equations could be formulated in raw-score and standard-score forms:

$$Y' = 22.48 + .42X_3 + .39X_2$$

$$Zy' = .41Zx_3 + .35Zx_2$$

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวเลิศลักษณ์ ชูเลิศ
วัน เดือน ปีเกิด	22 มกราคม 2496
สถานที่เกิด	ตำบลช้างไห้ตัก อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	2/8 ถนนหนองจิก ซอย 4 ตำบลสะบารัง อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู คศ.2
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา